

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**  
**КУ «МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ»**  
**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ**  
**ЗАКЛАД №46 ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»**

**«ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ПІРАМІДКА»**

**Номінація**

**«Навчально-методичний посібник ДНЗ»**

**Кіреєва Наталія Михайлівна**  
**завідувач КЗ «ДНЗ №46 ВМР»**  
**«спеціаліст вищої категорії»**  
**звання «вихователь-методист»**

**тел: (067) 34 872 27**

**Дазідова Галина Миколаївна**

**вихователь**

**«спеціаліст»**

**тел. (097) 28 200 24**

**Кірсєва Н.М. «Інтелектуальна пірамідка»: навчально-методичний посібник / Н.М. Кірсєва – Вінниця: ММК, 2018. – с. 81**

**Дазідова Г.М. «Інтелектуальна пірамідка»: навчально-методичний посібник / Г.М. Дазідова – Вінниця: ММК, 2018. - с. 81**

**Рецензенти: Кірсєва Н. М. – завідувач комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №46 Вінницької міської ради».**

**Дидактичний посібник «Інтелектуальна пірамідка» разом з методичними рекомендаціями до неї є засобом індивідуально-корекційного обстеження дітей з особливими освітніми потребами. Індивідуально-корекційне обстеження з використанням даного дидактичного посібника є комплексним, цілісним, динамічним та дозволяє зробити висновок про стан розвитку дитини, рівень її сформованості або недорозвинення, а також визначення ефективних шляхи та засобів корекції. Рекомендовано для використання вихователями ДНЗ, батьками, асистентами.**

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП.....</b>	<b>4</b>
<b>РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ</b>	
<b>1.1. Особливості розвитку дітей з синдромом Дауна.....</b>	<b>7</b>
<b>РОЗДІЛ II. ДИДАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ПІРАМІДКА»</b>	
<b>2.1. Особливості авторської гри «Інтелектуальна пірамідка».....</b>	<b>10</b>
<b>2.2. Методичні рекомендації до дидактичного посібника «Інтелектуальна пірамідка».....</b>	<b>11</b>
<b>2.2.1. Алгоритм роботи.....</b>	<b>11</b>
<b>2.2.2. Структура дидактичного посібника.....</b>	<b>11</b>
<b>2.2.3. Методичні рекомендації.....</b>	<b>12</b>
<b>2.2.4. Набір розвивальних ігор та вправ.....</b>	<b>13</b>
<b>2.2.5. Як проводити обстеження.....</b>	<b>15</b>
<b>2.2.6. Як працювати з дидактичним посібником.....</b>	<b>15</b>
<b>2.3. Взаємодія педагогів з батьками ДНЗ у системі інклюзивної освіти...38</b>	
<b>ВИСНОВКИ.....</b>	<b>40</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....</b>	<b>42</b>
<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>44</b>

## ВСТУП

Право на освіту є найважливішим соціально-культурним правом людини, оскільки освіта - це сфера життя суспільства, яка найбільшою мірою може вплинути на розвиток особистості.

Тенденція збільшення в нашій країні кількості дітей-інвалідів, недостатність існуючих форм навчання і виховання, що відповідають потребам і здібностям дітей даної категорії, численні проблеми їх адаптації та соціальної інтеграції в суспільство дозволяють зробити висновок про недосконалість соціальної та освітньої політики щодо дітей з порушеннями розвитку.

Розвиток інклюзивної освіти - веління часу і обов'язок соціальної держави, яка взяла на себе ряд зобов'язань по відношенню до дітей-інвалідів. Успішність реалізації цих зобов'язань залежить не тільки від держави, але і від позиції суспільства по відношенню до осіб з обмеженими можливостями взагалі і до становлення цих дітей-інвалідів, зокрема. Ідея спільного навчання і виховання дітей-інвалідів та здорових дітей викликає заперечення з посиланнями на відсутність умов для їх здійснення: матеріальних, організаційних, фінансових, менталітету населення і педагогічних працівників [2, 39].

Незважаючи на інтерес педагогів, психологів, соціологів (Н.Н. Малофєєв, Н.І. Скок, Є.Р. Ярська-Смирнова, Т. А. Добровольська і Н.Б. Шабаліна, В.П. Гудоніс, Н.Д. Шматко і ін.) до питань інтеграції в соціальне середовище осіб з різними порушеннями розвитку, ця проблема залишається недостатньо розробленою в теоретичному і практичному плані, про що свідчить нечисленність фундаментальних робіт, суперечливість поглядів на якісну оцінку інтеграційного процесу і фрагментарність його практичного здійснення [11, 19].

Проблема інклюзивної освіти розглядається рядом авторів: Шіпіцін Л.М., Ельконіна Д.Б., Загуменнова Ю.Л., Сорокоумова С.Н., Акатова Л.І., Сабельникова С.І. та ін. Реалізація прав дітей з обмеженими можливостями здоров'я на освіту розглядається як одна з найважливіших завдань державної

політики в галузі освіти. Отримання такими дітьми якісної загальної та професійної освіти є одним з основних і невід'ємних умов їх успішної соціалізації, забезпечення їх повноцінної участі в житті суспільства, ефективної самореалізації в різних видах професійної і соціальної діяльності.

На сьогоднішній момент можна виділити кілька основних проблем в інклюзивній освіті: відсутність гнучких освітніх стандартів; невідповідність навчальних планів і змісту навчання ДНЗ особливим освітнім потребам дитини; відсутність спеціальної підготовки педагогічного колективу освітньої установи загального типу, незнання основ корекційної педагогіки та спеціальної психології; відсутність у педагогів уявлень про особливості психофізичного розвитку дітей з обмеженими можливостями здоров'я, методиках і технології організації освітнього і корекційного процесу для таких дітей; недостатнє матеріально-технічне оснащення загальноосвітнього закладу під потреби дітей з обмеженими можливостями здоров'я та ін.

В даний час наша країна знаходиться лише на початку шляху до дійсно інклюзивної освіти. І на цьому шляху питання організації та реалізації інклюзивного навчання потребують подальшого вирішення не тільки в організаційно-правовому відношенні, але і в науково-методичному.

З огляду на актуальність проблеми інклюзивної освіти, мною було організовано і проведено теоретичне дослідження означеної проблеми.

Мета: розгляд проблеми інклюзивної освіти.

Об'єкт дослідження: освітній процес в дошкільному закладі.

Предмет дослідження: організація інклюзивної освіти в системі дошкільного навчально-виховного процесу.

Гіпотеза дослідження. Успішності інклюзивної освіти сприяє систематична робота по створенню і впровадженню методів роботи з дітьми, які мають особливі потреби.

Завдання:

1. Розкрити поняття і сутність інклюзивної освіти.
2. Розглянути проблеми та перспективи розвитку інклюзивної освіти.
3. Вивчити досвід організації інклюзивної освіти на прикладі КЗ «ДНЗ №46 ВМР».

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, вивчення наукового матеріалу і практичного досвіду.

Теоретична значимість полягає в тому, що в ході роботи розкриті поняття і сутність інклюзивної освіти, розглянуті проблеми і перспективи розвитку інклюзивної освіти.

Практична значимість. Вивчено досвід організації інклюзивної освіти на прикладі КЗ «ДНЗ №46 ВМР». Даний аналіз може бути корисний вихователям при організації процесу навчання дітей з особливими потребами. Також дані аналізу можуть бути покладені в основу подальшої розробки проблеми інклюзивної освіти в системі дошкільної освіти.

Результати дослідження систематизовані, і представлені у вигляді навчально-методичного посібника, який складається зі вступу, 2 розділів, висновку, списку використаної літератури та додатків.

## РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

### 1.1. Особливості розвитку дітей з синдромом Дауна

Характерні зовнішні ознаки синдрому Дауна, за якими можна поставити ймовірний діагноз відразу після народження дитини: у 90 % «пласке» обличчя, потовщена шийна складка, розкосі очі, півмісяцева шкірна складка у внутрішньому куті ока.

Дітям із синдромом Дауна притаманні:

- м'язова гіпотонія (зниження м'язового тону);
- підвищена рухливість суглобів;
- короткі та широкі кисті;
- деформовані вушні раковини;
- великий складчастий ніс;
- поперечна складка на долонях як універсальна ознака синдрому Дауна може спостерігатися лише в 45 % таких дітей;
- деформація грудної клітини;
- пігментні плями по краю райдужної оболонки очей (плями Брушфільда).

Нетиповий розвиток немовлят із синдромом Дауна помітний з перших місяців їхнього життя. Насамперед помітні млявість і знижена активність дитини, порушений розвиток дрібної моторики, що пов'язано зі зниженням м'язового тону та характерною формою кисті. Специфічними є й інші види рухової діяльності. Деякі діти можуть почати ходити вже у два роки, а деякі лише на 4-му році після народження. Проте слід зазначити, що з розвитком ходьби діти із синдромом Дауна стають активніше, а їхня моторна діяльність покращується. Тому важливо, щоби з дитиною працював реабілітолог чи інструктор ЛФК. Також рекомендуються регулярні фізіотерапевтичні заняття. Сповільнене формування всіх рухових функцій викликає затримку розвитку психічних процесів. Структура психічного

розвитку дітей із синдромом Дауна своєрідна: мовлення з'являється пізніше, ніж у дітей з типовим розвитком; часто ускладненим є розуміння зверненого мовлення; словниковий запас обмежений; часто виявляються дизартричні прояви та поліморфна дислалія.

Проте рання інтенсивна логопедична корекція сприяє подоланню таких порушень мовленнєвого розвитку дітей із

синдромом Дауна. Емоційна сфера дітей із синдромом Дауна залишається практично збереженою. Вони зазвичай лагідні, слухняні та доброзичливі. Можуть любити, бентежитись, ображатись, хоча іноді бувають дратівливими та впертими, проте це ймовірніше особистісна риса характеру дитини, ніж закономірна особливість цієї нозології. Більшість таких дітей проявляють інтерес до оточення й добре наслідують поведінку інших людей, що сприяє формуванню навичок самообслуговування та соціальної поведінки. Рівні навичок і вмінь, яких можуть досягти діти із синдромом Дауна, дуже різні та визначаються генетичними чинниками, але їх можна значно покращити при правильній організації розвивальної роботи.

Найбільшу кількість інформації про навколишній світ людина отримує за допомогою зорового сприйняття.

Діти із синдромом Дауна фіксують свою увагу на вибіркових особливостях зорового образу, віддають перевагу простим зображенням та уникають складних образотворчих конфігурацій. Помилки при відтворенні зорових образів пов'язані з особливостями їхньої уваги, а не з точністю сприйняття. Такі властивості можуть зберігатись упродовж усього життя, якщо дитині не надати кваліфіковану корекційну допомогу спеціального психолога.

Діти із синдромом Дауна без спеціально організованого психолого-педагогічного впливу не навчаться самостійно роздивлятися малюнки та оточуючі предмети. Так, наприклад, під час оглядання малюнків із зображенням «нісенітниць» дітей треба постійно заохочувати та спонукати, оскільки, помітивши якусь одну безглуздість, вони не переходять до пошуку



інших. У навчальній діяльності діти без стимулюючих запитань педагога не можуть виконати доступне для їхнього розуміння завдання. Однак унаслідок численних експериментів з'ясувалося, що діти із синдромом Дауна краще сприймають візуальні матеріали, ніж інформацію на слух.

На жаль, у більшості дітей із синдромом Дауна слух у тій чи іншій мірі ослаблений. Це не може не впливати на розвиток мовлення. Виникає необхідність у розвитку мовлення використовувати зорові «підказки» – жести, картки з картинками, читання. Крім того, дітям із синдромом Дауна часто важко виділяти те, що їм кажуть, на тлі шуму, усього звукового тла, яке вони чують у цей момент. Оскільки слух має вирішальне значення для оволодіння мовленням, подбайте про те, щоб дитину регулярно оглядали лор – лікар (отоларинголог) і фахівець у питаннях тестування слуху – аудіолог.

## II РОЗДІЛ. «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ПІРАМІДКА»

### 2.1. Особливості авторської гри «Інтелектуальна пірамідка»

#### *Простота.*

Зрозумілі пояснення та простота викладення матеріалу.

#### *Професіоналізм.*

Тільки дієві діагностичні методи від кваліфікованих спеціалістів.

#### *Наочність.*

У дидактичному посібнику подані яскраві ілюстрації до всіх завдань, тож малюкам буде цікаво займатися. Також для зручності у ньому містяться спеціально відведенні місця для фіксування дитячих дій.

#### *Індивідуальний підхід.*

Дидактичний посібник охоплює діагностику різних розділів програми «Дитина», тому відповідає потребам кожної дитини з особливими освітніми потребами.

#### *Універсальність.*

Дидактичний посібник з картинками розрахований на весь період перебування дітей з особливими потребами у ДНЗ.

#### *Практичність.*

Використання даної гри може бути поступовим (в залежності від особливостей розвитку тієї чи іншої дитини), що дає змогу зручно переглядати динаміку розвитку дитини і діагностувати результативність корекційної роботи.

#### *Результативність.*

Окрім того, що Ви маєте змогу провести обстеження, оцінити рівень розвитку дитини. Ви відкриєте для себе нові способи корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

*Особливою перевагою* дидактичного посібника є те, що до кожного завдання дібрано яскравий наочний матеріал (картинки), що значно полегшує проведення обстеження.

Вам не треба буде шукати спеціальних картинок та іграшок для виконання завдань. Усе необхідне Ви знайдете в середині.

Також у методичних рекомендаціях до посібника містяться поетапні рекомендації щодо проведення індивідуально-корекційної роботи.

## *2.2. Методичні рекомендації до дидактичного посібника «Інтелектуальна пірамідка»*

### **2.2.1. Алгоритм роботи з дидактичною грою**

- Щоб провести індивідуально-корекційну роботу, Вам знадобиться наочний матеріал (сама пірамідка) та ілюстрований матеріал (картинки). Для роботи з дітьми з особливими потребами краще використовувати час, коли дитина у гарному настрої (не втомлена).
- Індивідуально-корекційну роботу, з певної теми, можна провести за один раз, а можна поділити на частини (відповідно до можливостей дитини) і розтягнути на тиждень (по грані щодня).
- Не робіть дитині зауважень. За Вас це зробить «пірамідка».

### **2.2.2. Структура дидактичного посібника «Інтелектуальна пірамідка»**

Дидактична гра допоможе провести комплексне обстеження та проаналізувати різні аспекти розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

У посібнику вміщено оновлений зміст дошкільної освіти, який передбачає гармонійний та різнобічний розвиток дитини, формування її особистості, створення в умовах дошкільного закладу розвивального життєвого простору, сприятливого для:

- Закладання основ компетентності дитини, що передбачає формування цілісної картини світу, як життєвого орієнтира, розширення та поглиблення досвіду, завдяки якому дитина розв'язує проблеми, виявляє гнучкість, діє адекватно та

ефективно, приймає свідомі рішення, задовільняє свої соціальні та індивідуальні потреби, проявляє базові якості особистості, досягає успіху в різних видах діяльності;

- Формування готовності дитини до майбутнього шкільного життя;
- Забезпечення балансу фондів «можу» і «хочу» - спрямування зусиль на узгодження життєво необхідних знань, умінь, здібностей дитини з особливими освітніми потребами з її особистими потребами, інтересами, бажаннями;
- Розвиток умінь варіювати, діяти в уявному плані.

### **2.2.3. Методичні рекомендації до дидактичного посібника «Інтелектуальна пірамідка»**

*Вивчення анамнезу.*

Завдання цього етапу – збір анамнестичних даних на основі вивчення спеціальної медичної документації, бесіди з батьками та виявлення в бесіді попередніх даних про індивідуальні особливості дитини.

*Індивідуально – корекційна робота*

Цей дидактичний посібник надає супровід педагогічної допомоги дітям із синдромом Дауна, що спонукає їх до більш повної взаємодії з навколишнім світом. Навчальні плани програми охоплюють певні сфери розвитку дитини: загальну моторику, мовлення, рухову активність, навички дрібної моторики, самообслуговування, соціальні навички.

Мета:

- Збагатити чуттєвий досвід дітей, розширюючи знання про речі навколо;
- вчити називати предмети побуту, якими користується дитина;
- Вчити впізнавати власні речі;
- Вчити розрізняти предмети за назвами,
- Ознайомити з властивостями речей;
- Розвивати вміння об'єднувати речі за певними ознаками, знаходити схоже;
- Сприяти розвитку інтересу до соціального світу, бажанню спостерігати, пізнавати його, брати участь у спільній діяльності;
- Викликати за допомогою гри позитивні емоції;

- Розвивати цілісне сприйняття природи у гармонійному поєднанні пізнавальних та практичних мотивів взаємодії з нею;
- Дати знання про доступні для дітей з особливими потребами про представників тваринного світу: назву, найбільш характерні особливості, правила взаємодії;
- Збагачувати досвід дітей різноманітними сенсорними враженнями;
- Розвивати відчуття та сприймання (зорові, слухові, тактильні);
- Вчити групувати предмети за певними сенсорними ознаками: кольором, формою;
- Створювати ситуації, які спонукають дитину до виділення цих ознак у предметі;
- Продовжувати розвивати здібність дітей розуміти мовлення оточення, звернене до всіх.
- Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, явищами, при розгляданні іграшок і картинок;
- розуміти і впізнавати дії і сюжети; мовлення дорослого, в якому міститься повідомлення про предмети та явища, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною.
- Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників.
- Виховувати зосередженість, вміння доводити розпочате до кінця.

#### **2.2.4. Набір розвивальних ігор та вправ дидактичного посібника «Інтелектуальна пірамідка»**

Набір розвивальних вправ даного посібника призначений для дітей з особливими освітніми потребами. Його можуть використовувати педагоги дошкільних закладів та батьки. Набір містить вправи, спрямовані на закладення основ компетентності дитини, що передбачає формування цілісної картини світу як життєвого орієнтира, розширення та поглиблення досвіду, завдяки якому дитина розв'язує проблеми, виявляє гнучкість, діє адекватно та ефективно, приймає свідомі рішення. А захопливі ігри подаровані «Пірамідкою», розширяють знання дітей про навколишній світ і сприятимуть розвиткові мовлення, мислення, уваги, уяви, дрібної моторики рук.

В розвивальних вправах разом із дорослим можуть брати участь один чи декілька малюків. Дорослий супроводжує гравців протягом усіх ігрових сюжетів.

Вправи допоможуть виявити «слабкі місця» дитини і дібрати для неї ігри та вправи, спрямовані на розвиток тих чи інших здібностей.

Набір містить:

- 8 карток із зображенням предметів з теми «Іграшки»;
- 8 карток з теми «Овочі»;
- 8 карток з теми «Фрукти»;
- 8 карток з теми «У бабусі на подвір'ї»;
- 8 карток з теми «У лісі»;
- 8 карток з теми «Посуд»;
- 8 карток з теми «Предмети гігієни»;
- По 4 карток синього, червоного, зеленого, жовтого, фіолетового кольорів;
- По 4 карток синіх трикутників, квадратів, кругів, овалів, прямокутників;
- По 4 карток зелених трикутників, квадратів, кругів, овалів, прямокутників;
- По 4 карток червоних трикутників, квадратів, кругів, овалів, прямокутників;
- По 4 карток жовтих трикутників, квадратів, кругів, овалів, прямокутників;
- По 4 карток фіолетових трикутників, квадратів, кругів, овалів, прямокутників;
- По 4 карток із смайликами: сміх, радість, сум, сльози;
- По 4 карток із людськими обличчями: сміх, радість, сум, сльози;
- 1 набір карток з цифрами від 1 до 10;
- Картки із набраними словами до кожної теми;
- Велика, об'ємна пірамідка із чотирьох граней та з відділами для картинок (по 2 картинки на 1 грані);
- 1 картка із зображенням гномика;

- Пульт керування.

### **2.2.5. Як проводити обстеження**

Існує кілька загальних правил, яких необхідно дотримуватися.

По-перше, це спокійні умови.

Обстеження краще проводити у світлій, теплій кімнаті, де немає предметів та людей, які могли б відволікати увагу дитини. Треба, щоб малюкові було зручно виконувати завдання.

По-друге, бажано, щоб дитина сприймала обстеження як гру. Тому принесіть дитині набір як подарунок від веселого гномика Всезнайки, який прийшов у гості і приніс для них незвичайну іграшку «Інтелектуальну пірамідку» і хоче погратися з нею у цікаві ігри.

По-третє, перед обстеженням уважно прочитайте інструкцію до вправ і приготуйте все необхідне.

Пояснюючи дитині завдання переконайтесь, що вона правильно Вас зрозуміла, після чого давайте команду до виконання. Під час обстеження уникайте непотрібного підказування, яке зробить результати необ'єктивними.

По-четверте, кожна вправа виконана дитиною, буде оцінена за запропонованою нижче схемою.

### **2.2.6. Як працювати з «Інтелектуальною пірамідкою»**

Наша пірамідка має 4 грані по 2 відділення на кожній грані для розміщення тематичних карток. Під час вивчення певної теми, дитині дається завдання, наприклад: «Розглянь картки та відбери лише картки з іграшками». Уважно розглянувши запропоновані картки, дитина повинна вибрати і розмістити на ігровому полі лише картки запропонованої теми.

У разі правильного вибору – верхівка пірамідки блимне зеленим кольором. Якщо неправильно – червоним.

Після того, як усі 8 карток знайшли своє місце на пірамідці вона грає.

Правильність додаткових, ускладнених дидактичних завдань керується за допомогою пульта.

Перед обстеженням скажіть малюкові: «Уважно послухай завдання і спробуй його виконати. Не поспішаючи розглянь картки і вибери з них картку де зображено іграшку. Потім поклади картинку у вільне віконце. Якщо ти все зробиш правильно пірамідка тобі підморгне зеленим кольором. Якщо ні – червоним, але ти не засмучуйся, у нас буде можливість все виправити».

Після кожної грані робіть паузу у 2-3 хвилини. Можна провести фізкультхвилинку. Адже такі дітки втомлюються швидше, ніж діти з типовим розвитком.

Якщо дитині було важко вже на першій грані, то буде доцільним завершити роботу на даному етапі. Краще продовжити на наступний день.

### *Тема «Іграшки»*

Мета:

Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, при розгляданні іграшок і картинок; розуміти і впізнавати дії і сюжети, що там зображено; розуміти мовлення дорослого, в якому міститься повідомлення про предмети, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною. Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників. Дати уявлення про різні іграшки, способи їх використання. Допомогати кожній дитині вибирати іграшку і навчати користуватися нею відповідно призначення та характеру. Спонукаати до обстеження іграшок за допомогою різних аналізаторів. Вчити стежити за ігровими діями дорослих, наслідуючи їх.

Ілюстрації карток

- Лялька
- Ведмедик



- Машинка
- Дзига
- Пірамідка
- Кубики
- М'ячик
- Барабан

### *Орієнтовні дидактичні вправи*

*Низький рівень:* дитина знаходить і викладає на піраміді картки із зображенням іграшок (правильність чи неправильність відповідей дитини регулює пірамідка. Правильна відповідь мигає зеленим, неправильна - червоним).

*Середній рівень:* дитина за вказівкою вихователя вибирає картинку за певними ознаками. (правильність чи неправильність відповідей регулюється за допомогою пульта)

Наприклад:

- Знайди предмет коричневого кольору (ведмедик);
- Покажи предмет червоного кольору (машина);
- Дай предмет трикутної форми (дзига);
- Покажи предмет квадратної форми (кубики) і т.д.
- Запропонуйте дитині послухати загадку та віднайти відгадку на пірамідці.

### *Загадки до теми «Іграшки»*

- Накрутив Івась пружину —  
танцювала без упину.  
І дзижчала, і крутилась.  
Як стомилась — зупинилась. (Дзига)
- Я в барлозі взимку спав,  
Мед із вуликів збирав.  
Бант на шию пов'язали,  
І до іграшок поклали.

Вайлуватий та м'який.

Відгадай, хто я такий? (Плюшеве ведмежа)

- Круглий, гарний і легенький,  
Високо літає.  
Йому діти дуже раді,  
Бо ним кожен грає. (М'яч)
- Люблять мене, поважають,  
Та б'ють мене, коли грають. (Барабан)
- Замість справжньої дитини  
Є у кожної дівчини.  
Її пестять, одягають,  
Спати ввечорі вкладають.  
І годують її смачно —  
Дуже мамі вона вдячна! (Лялька)
- Є великий, є малий,  
З вантажами, легковий.  
По дорогах поспішає,  
У собі людей катає. (автомобіль)
- Що захочу, усе збудую!  
Кладу цеглинку на цеглинку —  
Збудую я високий дім  
І поселю звіряток в нім! (Кубики)

*Високий рівень:* дитина вміє визначати перший і останній звук у слові. Має навички читання. (правильність чи неправильність відповідей регулюється за допомогою пульта)

- Покажи предмет, який починається звуком [л] (лялька);
- Знайди предмет, який закінчується звуком [а] (машина, дзига, лялька, пірамідка);
- Дай предмет, який починається звуком [б] (барабан) і т.д.

- Уважно прочитай напис на картці та знайди відповідь на пірамідці. Наприклад: на картці написано слово «машина». Дитина повинна прочитати та показати на пірамідці це слово.

### *Тема «Овочі»*

Мета:

Розвивати інтерес до природного довкілля шляхом ознайомлення дитини з яскравими властивостями об'єктів природи; дати елементарні уявлення про овочі; кольори овочів; закріпити знання про місце вирощування, збуджувати, заохочувати пізнавальну активність, спостережливість, допитливість; заохочувати помічати красиве в природному довкіллі, виражати свої емоційні почуття. Продовжувати розвивати здібність дітей розуміти мовлення оточення, звернене до всіх. Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, при розгляданні картинок; розуміти і впізнавати дії і сюжети, що там зображено; мовлення дорослого, в якому міститься повідомлення про предмети, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною. Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників.

Ілюстрації до карток

- Картопля
- Капуста
- Буряк
- Морква
- Кукурудза
- Цибуля
- Огірок
- Часник
- Гарбуз

□ Помідор

*Орієнтовні дидактичні вправи*

*Низький рівень:* дитина із запропонованих карток знаходить і викладає в пірамідку лише овочі.

*Середній рівень:* вміє знайти і показати предмет за певною ознакою.

- Покажи предмет коричневого кольору (картопля)
- Червоного (помідор)
- Зеленого (огірок, капуста)
- Оранжевого (морква, цибуля, гарбуз)
- Дай предмет круглої форми (капуста, буряк, гарбуз, помідор)
- Знайди предмет трикутної форми (морква)
- Покажи предмет овальної форми (кукурудза)
- Послухай загадку, відповідь знайди та покажи на пірамідці

*Загадки про овочі*

- Сидить дівчина в коморі,  
А коса її надворі. (Морква)
- Що то за голова,  
Що лиш зуби й борода? (Часник)
- Кажуть, щоб хвороб не знати,  
Треба всім мене вживати.  
Може, ви мене й з'їсте,  
Тільки сльози проллете. (Цибуля)
- Печуть мене, смажать і варять,  
Їдять мене і дуже хвалять. (Картопля)
- Довгий, зелений,  
Добрий і солоний,  
Добрий і сирий.  
Хто він такий? (Огірок)
- Зелений чуб, червоний бік,

Смачний із нього чавлять сік.

Гадзині варять з ним борщі,  
Росте в городі на кущі. (Помідор)

- Ріс на грядці молодець.  
Хап за чуба, — та й кінець,  
бо без нього,  
кажуть люди,  
борщику у нас не буде. (Буряк)
- Хто хустиночку свою  
Влітку покриває?  
І по двадцять хустин  
На голівці має? (Капуста)
- На городі виріс дужий,  
Круглий, жовтий і байдужий  
До червоних помідорів,  
До капусти і квасолі.  
Хто цей гордий карапуз?  
Здогадалися?... (Гарбуз)

*Високий рівень:* вміє визначити перший і останній звук у слові. Має навички читання.

- Знайди предмет, який починається звуком [к] (кукурудза, картопля, капуста)
- Дай мені овоч, який закінчується звуком [к] (огірок, часник) і т.д.
- Візьми картку та прочитай слово. Покажи на пірамідці те, що ти прочитав(ла).

### ***Тема «Фрукти»***

Мета:

Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, при розгляданні іграшок і картинок; розуміти і

впізнавати дії і сюжети, що там зображено; розуміти мовлення дорослого, в якому міститься повідомлення про предмети, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною. Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників. Формувати у дітей уявлення про фрукти. Закріпити вміння впізнавати і розрізняти фрукти. Закріпити назви кольорів та геометричні фігур.

#### Ілюстрації карток

- Яблуко
- Слива
- Груша
- Банан
- Апельсин
- Абрикос
- Виноград
- Ананас
- Лимон
- Ківі

#### *Орієнтовні дидактичні вправи*

*Низький рівень:* дитина із запропонованих карток знаходить і викладає в пірамідку лише фрукти.

*Середній рівень:* вміє знайти і показати предмет за певною ознакою.

- Покажи предмет синього кольору (виноград)
- Червоного (яблуко)
- Зеленого (ківі) і т.д.
- Оранжевого (апельсин)
- Дай предмет круглої форми (апельсин, яблуко, слива)

- Знайди предмет трикутної форми (виноград)
- Покажи предмет овальної форми (лимон) і т. д.
- Послухай уважно загадку, а відгатку знайди на пірамідці

### *Загадки про фрукти*

- Мов маленький м'ячик,  
Висить, а не скаче,  
Рум'яне, гладеньке,  
На смак солоденьке. (Яблуко)
- Лампочка вгорі висіла,  
Стала смачна, пожовтіла.  
Діти лампочку зірвали,  
З апетитом скуштували. (Груша)
- Чи то жовта,  
Чи то синя  
Соковита господиня.  
Чи то сонце, Чи то злива —  
Пригостить нас влітку... (Слива)
- На лозі, росою вмиті,  
зріли грона соковиті.  
В сонця силюнку черпали,  
золотистим соком стали. (Виноград)
- Запах, колір – все відмінне,  
Посміхнешся неодмінно.  
Як серединку кусати,  
Скривить так, що й не впізнати. (Лимон)
- Сам жовтенький, соковитий  
достигає серед літа.  
Він у джемі,  
у варенні  
і солодкий, і приємний. (Абрикос)

- Фрукт заморський —  
гордий пан:  
пишний чуб,  
цупкий жупан.  
А як скинеш цей жупан, —  
смакотою вгостить пан. (Ананас)

*Високий рівень:* вміє визначити перший і останній звук у слові. Має навички читання.

- Знайди предмет, який починається звуком [к] (ківі)
- Дай мені фрукт, який закінчується звуком [н] (банан)
- Покажи предмет, який починається звуком [г] (груша) і т.д.
- Прочитай, що написано на картці. Покажи цей фрукт на пірамідці.

### *Тема «У бабусі на подвір'ї»*

Мета:

Привчати сприймати тварин як живих істот. Розрізняти і називати свійських та диких тварин (кішка, собака, коза, кінь, корова; півень, курка, качка, гуска). Формувати елементарні уявлення про їхні характерні зовнішні ознаки, рухи, поведінку в докільлі і під час спілкування з дітьми (в докільлі спокійні, їдять, пересуваються, захищаються) не можна втручатись в їх життя; під час спілкування з людьми лякаються, замовкають, припиняють їсти тощо. Вчити правильно називати основні частини тіла тварин (голова, ноги, хвіст), яскраві ознаки зовнішнього вигляду (роги, гребінець, крила, борода, дзьоб, вуса), рухи: ходить, стрибає, літає, клює, хлеще, пливе. Правильно називати дитинчат свійських тварин (тих, що живуть біля людей): кошеня, козеня, лоша, цуценя, теля та ін. відрізняти від дорослої тварини за зовнішнім виглядом, поведінкою. Знати, що тварин слід доглядати, годувати, поїти, тримати в чистоті, приязно до них ставитися. Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, при розгляданні картинок; розуміти і впізнавати дії і сюжети, що там зображено; мовлення дорослого, в якому



міститься повідомлення про предмети та явища, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною. Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників.

*Ілюстрації до теми*

- Качка
- Гуска
- Корова
- Кінь
- Свиня
- Курка
- Собака
- Кішка
- Коза
- Індик

*Орієнтовні дидактичні вправи*

*Низький рівень:* дитина визначає та викладає в пірамідку лише картки з зображенням свійських тварин. (додаток 1)

*Середній рівень:* вміє, за вказівкою дорослого, знайти певну тварину за певними ознаками.

- Знайди тварину, яка каже «Му!»
- Покажи тварину, яка дає яйця
- Дай картку з твариною рожевого кольору.
- Дістань тварину, яка ловить мишей.
- Послухай загадку, а відгатку знайдеш на пірамідці

*Загадки про свійських тварин*

- Він стояв хвостом махав.

- Хто такий? - питаю.

- Гав!

І відтоді, всім скажу,

Я із ГАВОМ тим дружу!

(Собака)

- Хто з хвостиком і з вушками,

В кого лапки з подушками?

Як ступа, ніхто не чує,

Тихо крадучись, полює.

І маленькі сірі мишки

Утікають геть від...

(Кішки)

- Має дуже прудкі ніжки,

Наставляє грізно ріжки

На великого собаку.

Той сховався з переляку.

А дасте ви їй травиці,

Кухлик чистої водиці —

Молочком вас пригостить.

Хто вона? Ану скажіть!

(Кізочка)

- Я великий, я красивий,

Як біжу, то в'ється грива.

Хвіст у мене довгий-довгий,

Хвіст у мене, мов шовковий.

(Кінь)

- Коли напасеться,

В коморі знайдеться

Молока коновка.

А хто дасть?

(Корівка)

- Ой, великий упертюх  
Сей сіренький клаповух.  
Кличе «І-я» до ясел,  
Називається...

(Осел)

- Рожевеньке та жирненьке,  
Наче діжечка, кругленьке,  
Є на рильці п'ятачок,  
Замість хвостика — гачок.  
Візьмеш в руки хоч на мить —  
Мов скажене, верещить.  
Краще не чіпайте.  
Хто це? Відгадайте!

(Порося)

- Ходить птаха по подвір'ю:  
Гребінець, борідка, пір'я.  
А як сяде у гніздечко –  
Нам знесе вона яєчко.

(Курка)

- І шипить він, і гелгоче –  
Каже, що вкусити хоче.  
Довгу шию витягає  
І немовби промовляє:  
«Як вкушу, то буде знак.  
Я – сердитий птах ...»

(Гусак)

Високий рівень: вмiє визначати перший та останній звук у словi. Володiє навичками читання.

- Покажи тварину назва якої починається звуком [к] (качка, корова, кінь, курка, кішка, коза);
- Знайди тварину назва якої починається звуком [с] (свиня, собака);
- Дай тварину, назва якої починається на [і] (індик) і т.д.
- Прочитай слово написане на картці, а відповідь покажи на пірамідці.

### *Тема «У лісі»*

Мета:

формувати уявлення про тварин, зокрема про диких; розширити знання про деяких мешканців лісу; вчити дітей встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в природі; розвивати допитливість, бажання спостерігати за тваринами; виховувати дбайливе, турботливе ставлення до тварин. Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, при розгляданні картинок; розуміти і впізнавати дії і сюжети, що там зображено; мовлення дорослого, в якому міститься повідомлення про предмети та явища, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною. Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників.

### *Ілюстрації до теми*

- Лисиця
- Вовк
- Заєць
- Ведмідь
- Їжак
- Синиця
- Сорока
- Ворона
- Миша
- Жаба

### *Орієтовані дидактичні вправи*

*Низький рівень:* дитина викладає в пірамідку лише диких тварин (додаток 1)

*Середній рівень:* дитина, за вказівкою вихователя, здатна знайти тварину за певними ознаками.

- Покажи тварину сірого кольору? (заєць, вовк, їжак);
- Зеленого? (жаба)
- Коричневого? (Ведмідь)
- Знайди того хто каже «Кар!» (ворона)
- Дай пташку із жовтим животиком? (синиця) і т.д.
- Послухай загадку та відгадку знайди на пірамідці

#### *Загадки про диких тварин*

- Жовтогруді щибетушки  
мають чорні капелюшки,  
сірі лапки,  
білі щічки,  
називаються ... (синички).
- Як щось гарно заблищить,  
Так вона туди й летить...  
У гніздо несе оздобу,  
Все красуні до вподоби! (Сорока)
- Хто це каже:»Кар-кар-кар»?  
Хто літає поміж хмар?  
Це дзьобата горда пані  
Ходить в сірому жупані.  
Як зветься ця матрона?  
Знають всі, що це... (ворона).
- У косого немає барлогу,  
Не потрібна йому нора.  
Від ворогів рятують ноги,

- А від голоду - кора. (Заєць)
- Клишоногий і великий,  
Спить у барлозі він взимку.  
Любить шишки, любить мед,  
Ну-ка, хто ж назве? (Ведмідь)
  - Сердитий недоторка  
Живе в лісовій глушині.  
Голок дуже багато,  
А нитки жодної. (їжак)
  - Руда птичниця  
В курник прийшла,  
Всіх курей перчитала  
І з собою забрала. (Лисиця)
  - Ця маленька крихта  
Рада навіть хлібній крихті,  
Тому що дотемна  
У нірці ховається вона. (Миша)
  - Сірий, страшний і зубастий  
Викликав переполох.  
Всі звірята розбіглися.  
Налякав тих звірят...(Вовк)
  - У зеленому жакеті  
Галасує в очереті.  
Хоч і плавати мастак,  
І не риба, і не рак. (Жаба)

*Високий рівень:* вміє визначати перший і останній звук. Має навички читання

- Покажи тварину, назва якої починається звуком [л] (лисиця)
- звуком [м] (миша)
- Знайди тварину, назва якої закінчується звуком [к] (їжак) і т.д.

- Прочитай слово на картці, а відповідь знайди на пірамідці.

### *Тема «Посуд»*

Мета:

збагатити словник дітей словами на позначення посуду, його властивостей, якостей, уточнити вживання узагальнюючого слова посуд. Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, при розгляданні картинок; розуміти і впізнавати дії і сюжети, що там зображено; мовлення дорослого, в якому міститься повідомлення про предмети, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною. Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників.

### *Ілюстрації до карток*

- Ложка
- Виделка
- Ніж
- Тарілка
- Чашка
- Чайник
- Каструля
- Відро
- Глечик
- Сковорода

### *Орієнтовні дидактичні вправи*

*Низький рівень:* дитина знаходить і викладає у пірамідку картки з зображенням посуду.

*Середній рівень:* вміє знайти предмет за певною ознакою.

- Покажи предмет червоного кольору?

- Знайди предмет сірого кольору?
- Дай предмет круглої форми? І т.д.
- Відгадай загадку. Відгадку знади на пірамідці.

### *Загадки до теми*

- Я в столі лежав,  
Нікого не чіпав,  
Час обіду настає –  
Він без мене не пройде.  
Бо без мене неможливо  
Розрізати страви вміло.  
(ніж)
- Закидай в мене продукти,  
Наливай в мене води,  
Підігрій мене на пічці –  
Я обід зварю тобі.  
(каструля)
- Я буваю дуже різна –  
То із кашей, то з варінням,  
То з борщем, а часом - пуста,  
Супова та для закуски,  
Хоч із глини, хоч з фарфору,  
Навіть з кристалю коштовна,  
Та мета в мене єдина –  
Годувати всіх повинна!  
(тарілка)
- Інструменти ми ладні,  
До роботи ми вправні,  
Ви без нас, як без рук,  
Як до столу зовуть.  
(ложка, виделка)



- Хоч личком кругла та гладенька,  
Та розпаляюсь я швиденько,  
Не чіпай, бо обпалю!  
Краще я млинців зроблю!  
(сковорідка)
- До цих пір не знають люди,  
Хто на кухні головний буде!  
Але безперечно, що начальник  
Всього посуду буде  
(чайник)

*Високий рівень:* вміє визначати перший та останній звук у слові. Має навички читання.

- Покажи предмет , який закінчується звуком [к]?
- Знайди предмет, який починається звуком [н], [с], [т] і т.д.
- Прочитай слово на картці. Покажи цей предмет на пірамідці.

### *Тема «Предмети гігієни»*

Мета:

поглибити та розширити знання з теми «Особиста гігієна», вивчити назви засобів та предметів гігієни та їх призначення, охарактеризувати основні вимоги до предметів та засобів гігієни, розвивати здоров'язберігаючі компетенції, вчити вибирати необхідні засоби та предмети гігієни відповідно до життєвої ситуації, індивідуальних особливостей віку. Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, при розгляданні картинок; розуміти і впізнавати дії і сюжети, що там зображено; мовлення дорослого, в якому міститься повідомлення про предмети, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною. Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників.

*Ілюстрації до карток*

- Гребінець
- Мило
- Рушник
- Зубна щітка
- Зубна паста
- Мочалка
- Вода
- Носова хустинка
- Шампунь
- Щітка для одягу

### *Орієнтовані дидактичні вправи*

*Низький рівень:* дитина здатна вибрати та викласти в пірамідку предмети гігієни;

*Середній рівень:* вибирає, за вказівкою дорослого, предмети за певною ознакою.

- Дай предмет фіолетового кольору?
- Знайди предмет трикутної форми?
- Покажи м'який предмет? І т.д.
- Відгадай загадку. Відгадку покажи на пірамідці.

### *Загадки до теми*

- Чищу зубки кожен день  
Дуже добре й швидко  
Мені в цьому допоможе  
Моя зубна... (щітка)
- Будуть зубки здоровенькі —  
Я почищу їх гарненько.  
Візьму в руки зубну щітку,  
Густу і пухнасту.

Що крім цього треба дітки?

Ще й і зубну...(пасту)

- Як купатися ідеш  
І мене також береш.  
Я гладеньке й запашне,  
Ти намилюєш мене.  
Всі мікроби змило  
Я — корисне...(мило)
- Коли миюсь, чи вмиваюсь,  
Потім ним я витираюсь.  
Витирати сухо звик  
Мій м'якесенький...(рушник)
- Він по зачісках мастак,  
Вас причеше гарно так.  
Розчесав моє волосся,  
Так давно вже повелося,  
Що охайний молодець,  
Той, хто має...(гребінець)
- Ліг в кишеню  
і вартую Плаксі,  
реві та бруднулі  
Витру вранці струмки сліз,  
Не забуду і про ніс. ( носовичок)

*Високий рівень:* вміє визначати перший і останній звук у слові. Має навички читання.

- Знайди предмет, який починається звуком [г], [м], [ш].
- Покажи предмет, який закінчується звуком [а], [о] іт.д.
- Прочитай слова на картці та покажи його на пірамідці.

**Тема «Емоції»**

Мета:

Закріплення знань дітей про емоції;

Тренувати вміння розпізнавати емоційний стан за мімікою;

Ознайомити дітей зі способами позбавлення від страху;

Допомагати дітям долати замкненість;

Вчити дитину слухати та розуміти мовлення дорослого у процесі спостереження за предметами, при розгляданні картинок;

Розуміти і впізнавати дії і сюжети, що там зображено;

Розуміти мовлення дорослого, в якому міститься повідомлення про предмети, що виходять за межі безпосередньої ситуації спілкування дорослого з дитиною.

Учити дітей зосереджувати увагу на мовленні дорослих, ровесників.

*Ілюстрації до теми (смайлики із схематичним зображенням емоції та людські обличчя відповідної емоції)*

- Сміх
- Сльози
- Сум
- Радість

#### *Орієнтовані дидактичні вправи*

*Низький рівень:* дитина може знайти і підібрати до смайлика відповідної емоції обличчя людей (наприклад: до емоції сміх підібрати лише обличчя де явно виражений сміх). І так до кожної поданої емоції.

*Середній рівень:* дає відповіді на додаткові запитання вихователя (покажи мені, будь ласка, жінку, чоловіка, хлопчика, дівчинку, дідуся, бабусю).

*Високий рівень:*вміє визначати перший і останній звук у слові. Має навички читання.

- Покажи картинку слово якої починається звуком [д] [б] [х];
- Знайди картинку слово якої закінчується звуком [а] [к] і т.д.
- Прочитай слово на картці. Покажи його на пірамідці.

**Тема «Колір. Форма» (круг, квадрат, трикутник, овал, прямокутник – геометричні фігури. Синій, червоний, жовтий, зелений, фіолетовий - кольори)**

Мета:

розвивати пізнавальний інтерес до навколишнього середовища, вміння не відволікатися від поставленого завдання, дрібну моторику рук; розуміти поняття один і багато; вчити дітей розрізняти та групувати предмети за величиною, кольором, формою; закріплювати назви кольорів – жовтий, зелений, синій, червоний, фіолетовий; збагачувати словник дітей іменниками: трикутник, квадрат, круг, овал, прямокутник

- По 4 кругів синього, червоного, жовтого, зеленого, фіолетового кольорів
- По 4 квадратів синього, червоного, жовтого, зеленого, фіолетового кольорів
- По 4 трикутників синього, червоного, жовтого, зеленого, фіолетового кольорів
- По 4 овалів синього, червоного, жовтого, зеленого, фіолетового кольорів
- По 4 прямокутників синього, червоного, жовтого, зеленого, фіолетового кольорів;
- По 4 карток кожного кольору

*Низький:* дитині пропонується викласти фігури певного кольору у нижнє віконечко (у верхньому віконечку вкладений потрібний колір). Наприклад: Виклади усі сині фігури.

*Середній(ускладнене):* у верхньому ряді відділів вкладена картка певного кольору (Наприклад: жовта). Дитині дається завдання у нижньому ряді вкласти

картки із зображенням певної геометричної фігури (наприклад: жовтих трикутників) і т.д. в залежності який колір і яку фігуру зараз вивчаєте.

*Високий:* дитина рахує та визначає фігури за формою, кольором, розміром. Вміє визначати перший та останній звук у слові.

- Покажи найбільшу фігуру?
- Знайди найменшу фігуру?
- Дай фігуру середнього розміру?
- Порахуй та покажи скільки трикутників? І т.д.
- Покажи фігуру, яка починається звуком [о] (овал) і т.д.

### 2.3. Взаємодія педагогів з батьками вихованців ДНЗ у системі інклюзивної освіти

Для успішної реалізації інклюзивних програм у дошкільних навчальних закладах надзвичайно важлива ефективна співпраця педагогів і родин дітей із особливими потребами. Керівник дошкільного навчального закладу має допомагати налагодити стосунки між педагогами та батьками.

Коли дитина з вадами психофізичного розвитку починає відвідувати звичайну групу дошкільного навчального закладу, вона реалізує своє право на отримання якісної освіти за місцем проживання. Батьки відчують полегшення, адже дитина отримує шанс на повноцінне, активне життя. Залучення їх до планування та організації освітнього процесу, розроблення індивідуальних освітніх планів для дітей дає батькам змогу відчутти себе повноправними членами команди, яка спрямовує свою діяльність на створення умов для розвитку їхньої дитини, прагне досягти успіхів у складній справі адаптації дитини з особливими освітніми потребами до повноцінного життя в суспільстві.

Партнерські стосунки в команді забезпечують отримання комплексних, скоординованих, гнучких, доступних і потрібних кожній родині послуг. Виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку – це цілеспрямований процес спільної діяльності педагогів і батьків, що передбачає:

- створення умов для формування партнерських відносин між педагогами та сім'ями, які виховують дітей з особливими потребами;

- створення умов для залучення батьків до навчання дитини та створення розвивального середовища, у якому вона перебуває;

- з'ясування очікувань батьків та визначення цілі;

- розроблення індивідуальних навчальних програм;

- організацію команди фахівців для надання необхідної консультативної та практичної допомоги батькам;

- проведення просвітницької роботи серед громадськості з метою формування настанов щодо виховання дітей з особливими потребами.

Будь-яка співпраця починається зі знайомства. Саме тому перші зустрічі педагогів з батькам спрямовуються на встановлення довірчих стосунків.

Для педагогів важливою і значущою є думка батьків щодо таких питань:

- сильні та слабкі сторони дитини та сфери, де вона відстає в розвитку;

- визначення цілей і завдань освітнього процесу;

- створення умов для взаємодії з іншими родинами, зокрема з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами;

- окреслення послуг, які має отримувати дитина та сім'я.

Головне у співпраці дошкільного навчального закладу і родин, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, – це встановлення довірливих стосунків, що мають базуватися на активній співпраці, взаєморозумінні, довірі й толерантному ставленні. За таких умов батьки відчують власну значущість, важливість своєї ролі в адаптації та розвитку їхньої дитини. Формується відчуття причетності до процесу її виховання і навчання, з'являється усвідомлення, що їхня дитина живе повноцінним життям, перебуваючи серед здорових однолітків.

Тому ми пропонуємо батькам домашні завдання у вигляді дидактичних ігор на усі запропоновані теми у нашому посібнику.  
(додатки 2 -10)

Це на дасть змогу покращити здатність дитини до запам'ятовування даної теми та поліпшить якість знань, умінь, навичок.

## ВИСНОВОК

Останнім часом все більше пропонується інноваційних підходів до навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами. Незалежно від соціального стану, расової чи конфесійної приналежності, фізичних і розумових здібностей інклюзивна освіта надає можливість кожній дитині задовольнити свою потребу в розвитку і рівні права в отриманні адекватного рівню його розвитку освіти.

На сьогоднішній день проблема розвитку інклюзивної освіти знаходиться під пильною увагою не лише батьків і педагогічних спільнот, але і всієї громадськості. Але до цих пір відкритим залишається питання про організацію процесу розвитку і навчання «особливих» дітей в масових закладах. Як уже було згадано в даній роботі, це пов'язано зі специфікою методик і невідповідністю кадрів, потребою у фахівцях.

Практика показує, що розвиток інклюзивної освіти - процес складний, багатогранний, який потребує наукових, методологічних та адміністративних ресурсів. Педагоги і адміністрація освітніх установ, що прийняли ідею інклюзії, особливо гостро потребують допомоги по організації педагогічного процесу, відпрацювання механізму взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, де центральною фігурою є дитина. Інклюзивний простір має на увазі відкритість і доступність не тільки для дітей, а й для дорослих.

Для зміни стереотипів і професійної позиції педагога в інклюзивному просторі велику роль відіграють тренінги, міждисциплінарні консилиуми, робота педагогічних майстерень, стажування, майстер-класи. Проведення відкритих заходів педагогами інклюзивних освітніх установ дозволяє продемонструвати професійний ріст, намітити подальші цілі власної та командної діяльності.

Теоретичний аналіз проблеми інклюзивної освіти показав, що діти з обмеженими можливостями здоров'я повинні мати право вибору місця



отримання освіти, і це право має бути закріплено в системі федерального законодавства і регламентовано на рівні практики.

Подальшу перспективу опрацювання зазначеної проблеми ми бачимо у визначенні факторів та умов, що сприяють впровадженню інклюзивного навчання дітей з обмеженими можливостями здоров'я в освітні установи.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Альохіна, С.В. Готовність педагогів як основний фактор успішності інклюзивного процесу в освіті // Психологічна наука і освіта №1: Інклюзивний підхід і супровід сім'ї в сучасній освіті. М., 2011 року.
2. Загуменнов, Ю.Л. Інклюзивна освіта: створення рівних можливостей для всіх учнів / Ю.Л. Загуменнов // Мінська школа сьогодні. - 2008. - С. 39-44.
3. Зайцев, Д.В. Соціальна інтеграція дітей-інвалідів в сучасній Росії. - Саратов: Наукова книга, 2003. - С. 34-37 [http://www.vipstudent.ru/? Q = lib & r = 14 & id = 1182343245](http://www.vipstudent.ru/?Q=lib&r=14&id=1182343245).
4. Інклюзивна освіта. Випуск №1 / Фадина А.К., Семаго Н.Я., Альохіна С.В. - М.: Центр «Шкільна книга», 2010. - С.132.
5. Інтернет ресурс: <http://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-igrashki-ukrayinskoju/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua
6. Інтернетресурс: [http://paralife.narod.ru/library/science/IarskaiaSmirnova\\_Loshakova\\_SR03.pdf.dnz6.edu.vn.ua/.../218-ldity-z-osoblyvymy-osvitnimy-potre...](http://paralife.narod.ru/library/science/IarskaiaSmirnova_Loshakova_SR03.pdf.dnz6.edu.vn.ua/.../218-ldity-z-osoblyvymy-osvitnimy-potre...)
7. Інтернет ресурс: <https://www.google.com.ua/search?q>
8. Інтернет ресурс: <https://wallpaper.mob.org.ua/gallery/tag=vegetables/>
9. Лернер, Д. Спеціальна освіта в Сполучених Штатах / Д. Лернер. Регіональні програми розвитку спеціальної освіти: підстави, дійсність, проблеми та перспективи. - С. 61-65.
10. Навчання дітей з особливостями розвитку за технологією інтегрованого навчання при внутрішньої диференціації в загальноосвітньому класі: методичні рекомендації / уклад. Л.Є. Шевчук, Е.В. Рєзнікова. - Челябінськ: ПУМЦ «Освіта» - 2006. - С. 223.

11. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів педагогічних вузів і педагогічних коледжів / За ред. П.І. Пидкасистого. - М: Педагогічне товариство Росії, 2000. 256 с.
12. Сабельникова, С.І. Розвиток інклюзивної освіти. Довідник керівника освітнього закладу. - 2009 рр -№1. - С.54.
13. Семаго, Н.Я. Роль шкільного психолога на початкових етапах організації інклюзивної освіти в школі / Н.Я. Семаго / Шляхи розвитку інклюзивної освіти в Центральному окрузі: зб. статей // під заг. ред. Н.Я. Семаго. - М.: ЦАО, 2009. - С. 56.
14. Скок, Н. І. Біосоціальний потенціал осіб з обмеженими можливостями та соціальні механізми його регуляції / Н.І. Скок // Соціологічні дослідження. - 2005. -№4. - С. 124-127.
15. Сорокоумова, С.Н. Психологічні особливості інклюзивного навчання. // Известия Самарського наукового центру Російської академії наук, т. 12. - №3. - 2010. - з 19-23.
16. Тригер, Р.Д. Психологічні особливості соціалізації дітей з затримкою психічного розвитку. - СПб.: Пітер, 2008. - С. 88-95
17. Усанова, О.Н. Спеціальна психологія. - СПб.: Пітер, 2006. - С. 400
18. Шипицина, Л.М. Інтеграція і інклюзія: проблеми і перспективи // Матеріали російського форуму "Педіатрія Санкт-Петербурга: досвід, інновації, досягнення" 2010. - С. 63-65
19. Ярська-Смирнова, Е.Р. Інклюзивне освіту дітей інвалідів О.Р. Ярська-Смирнова, І.І. Лошакова Соціологічні дослідження. - 2003. С. 33-36

## ДОДАТКИ

### Додаток 1

Фото звіт до дидактичного посібника «Інтелектуальна пірамідка»



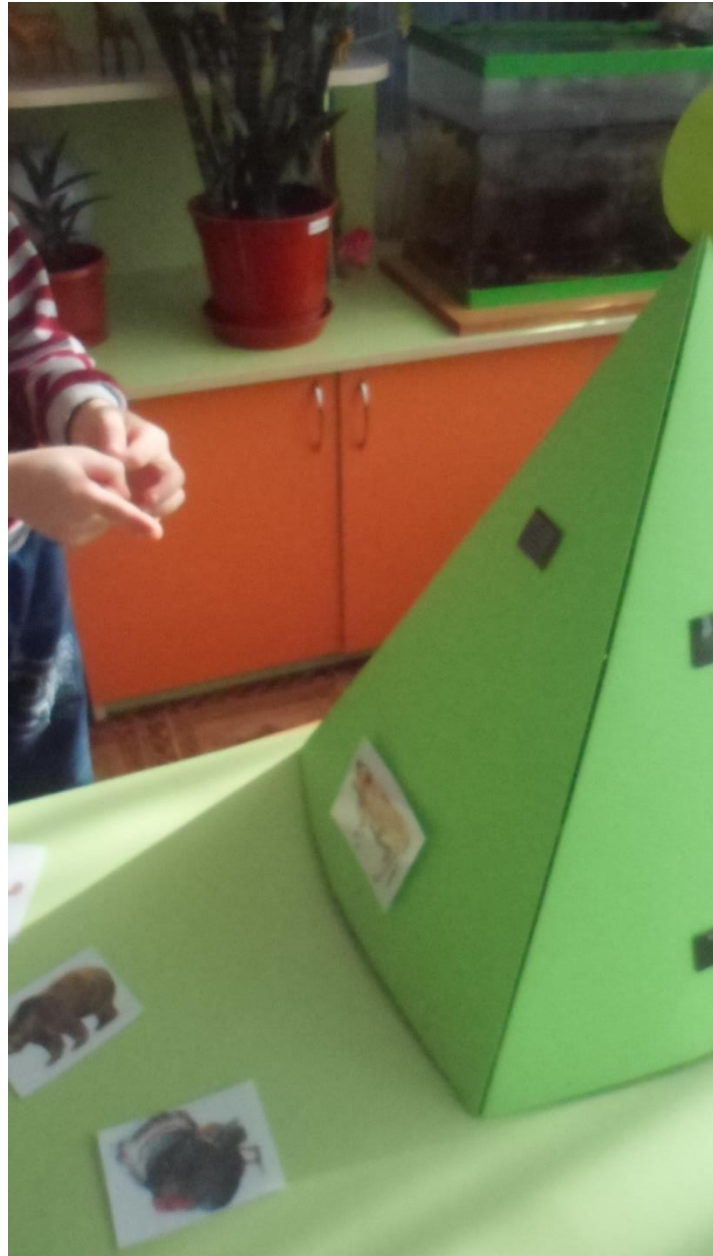
муляж «Інтелектуальної пірамідки»

**Вивчаємо тему «Тварини: дикі та свійські»**













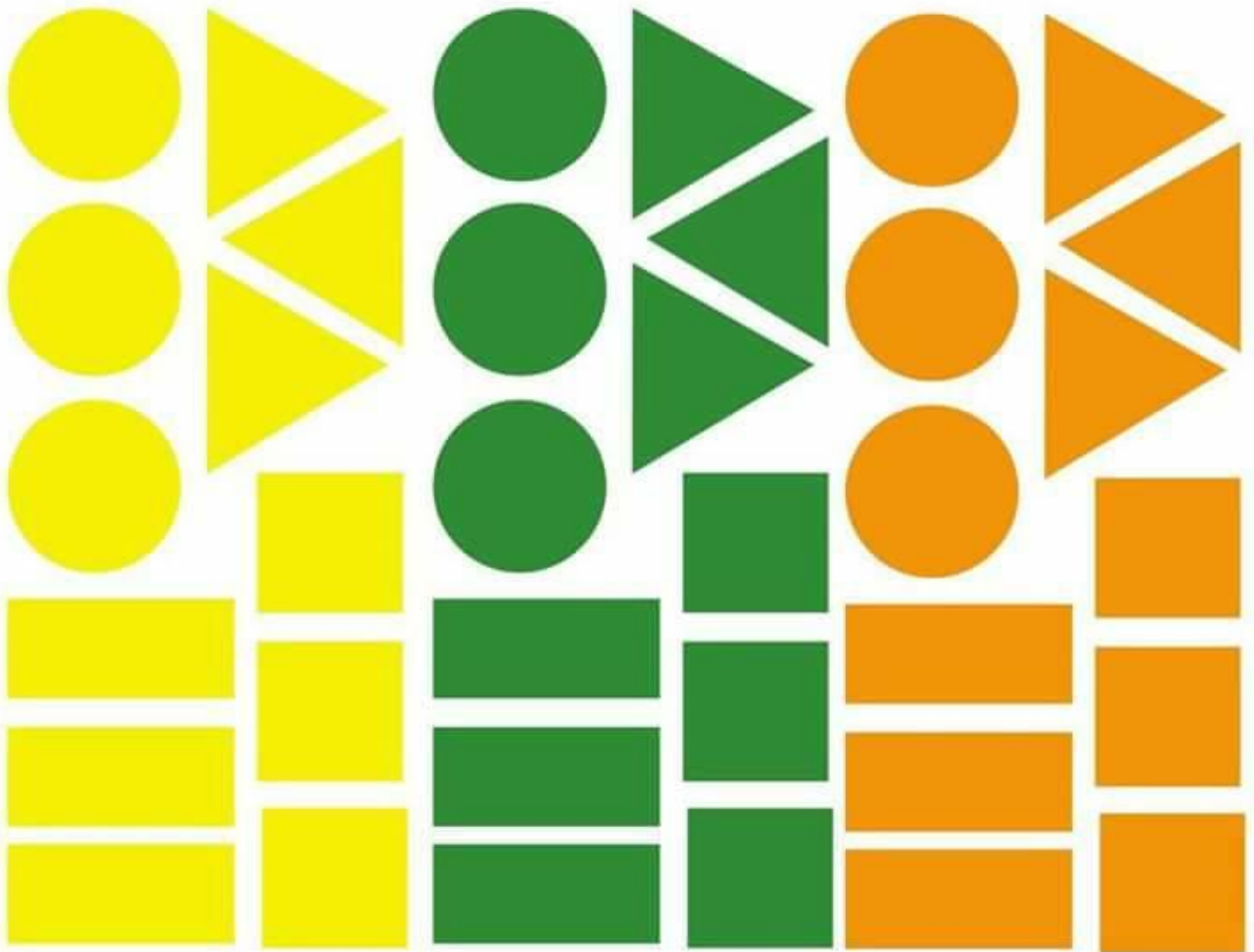
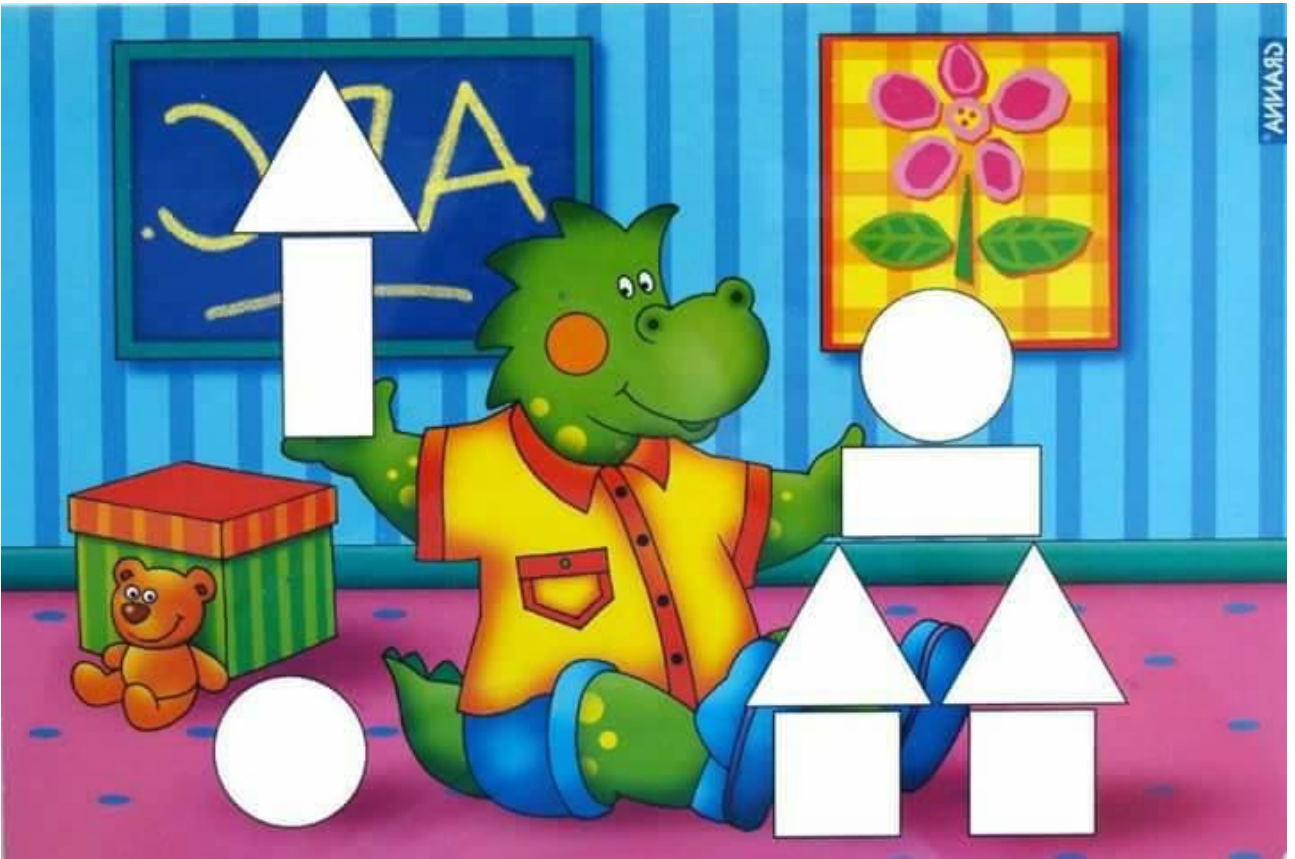






## ДИДАКТИЧНА ГРА «ПІДБЕРИ ФІГУРУ»



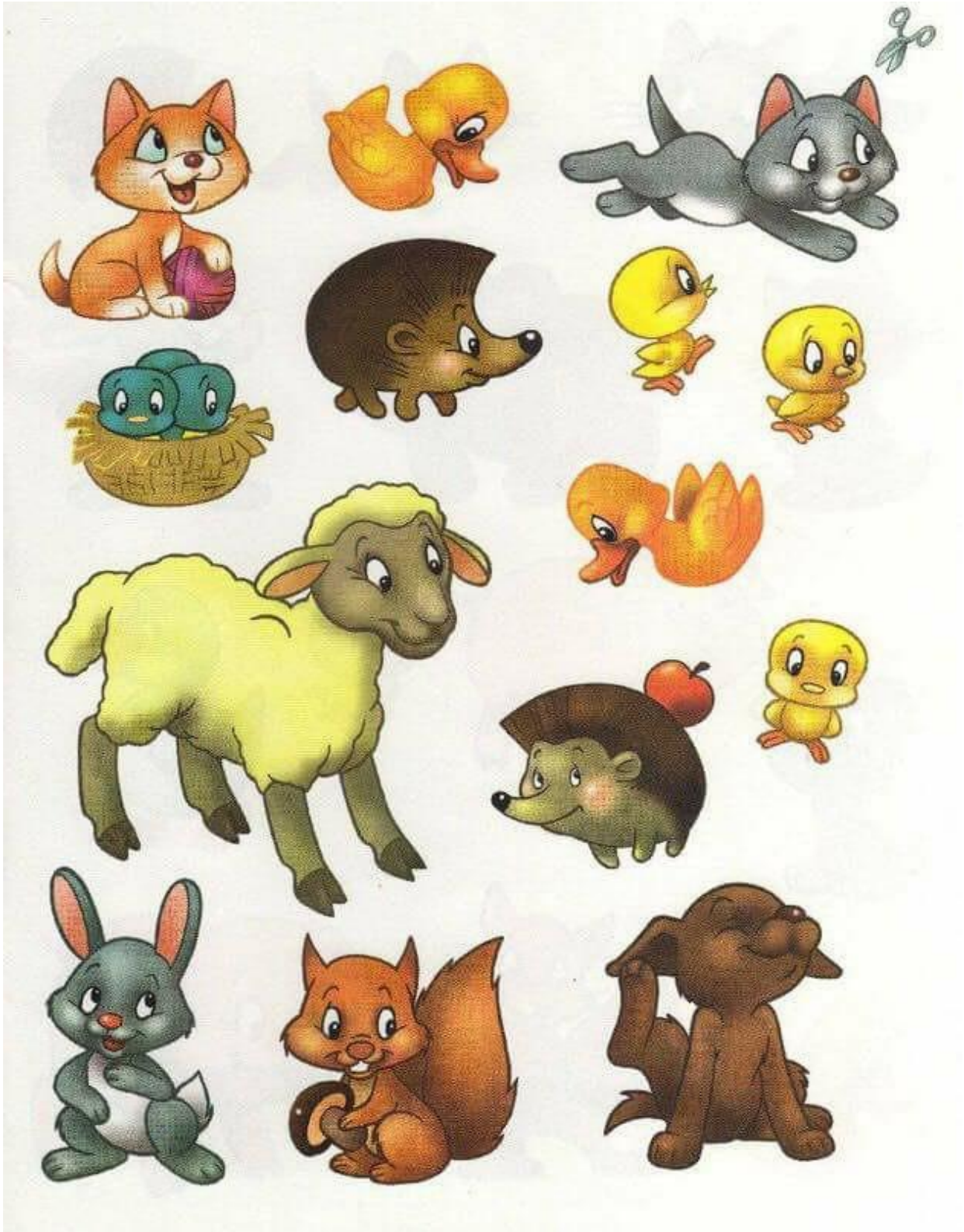




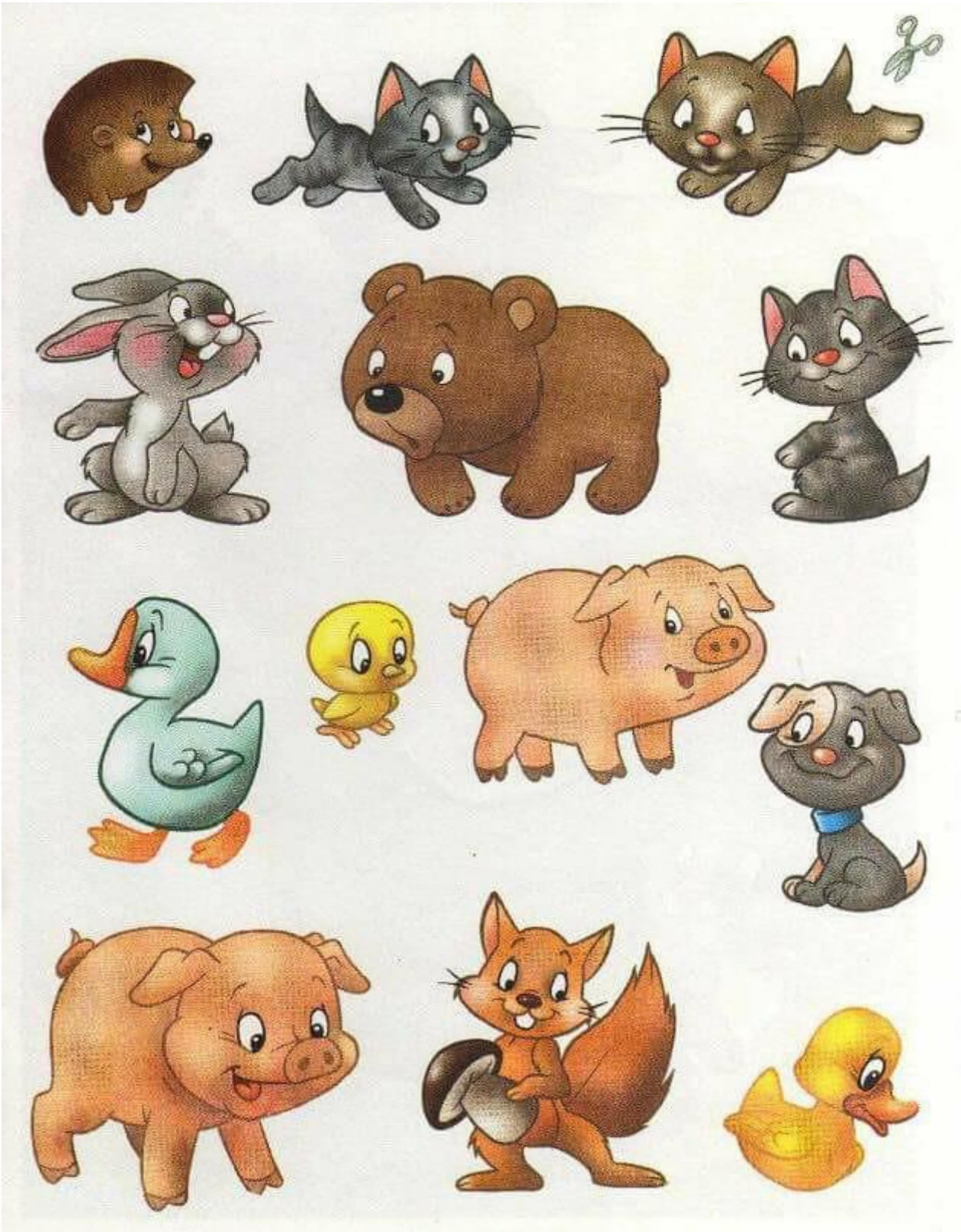
ДИДАКТИЧНА ГРА «ХТО ДЕ ЖИВЕ»



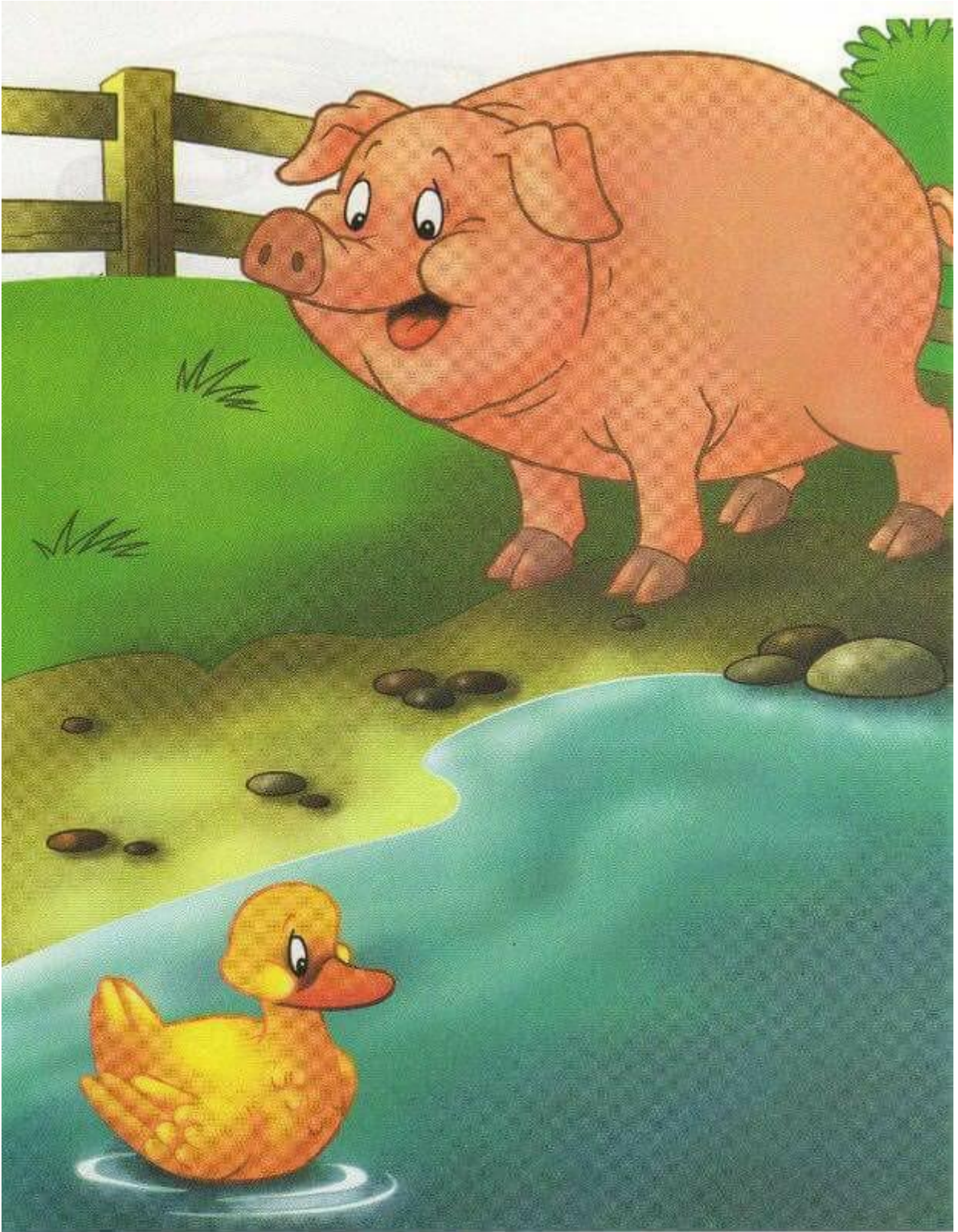
ДИДАКТИЧНА ГРА «ХТО У КОГО»



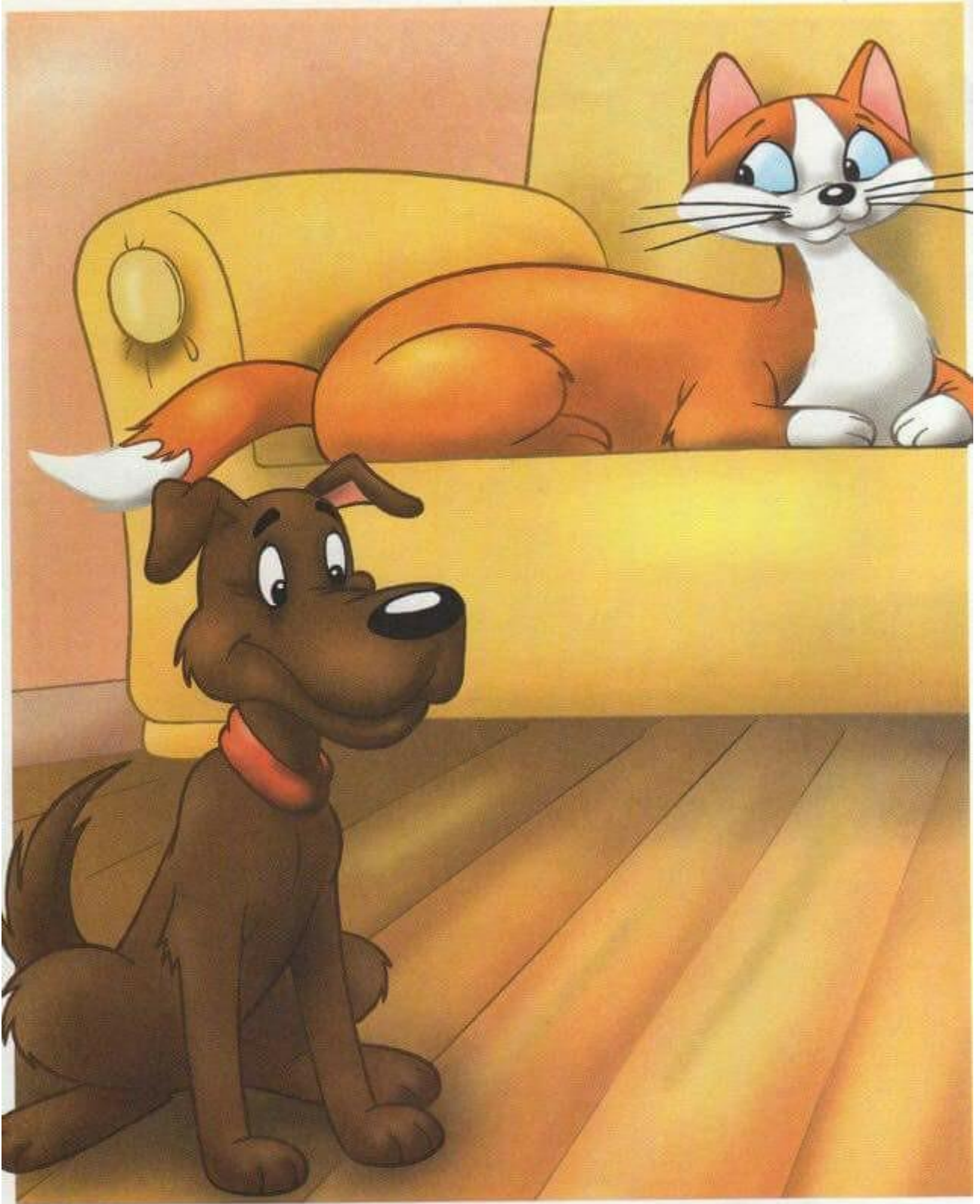




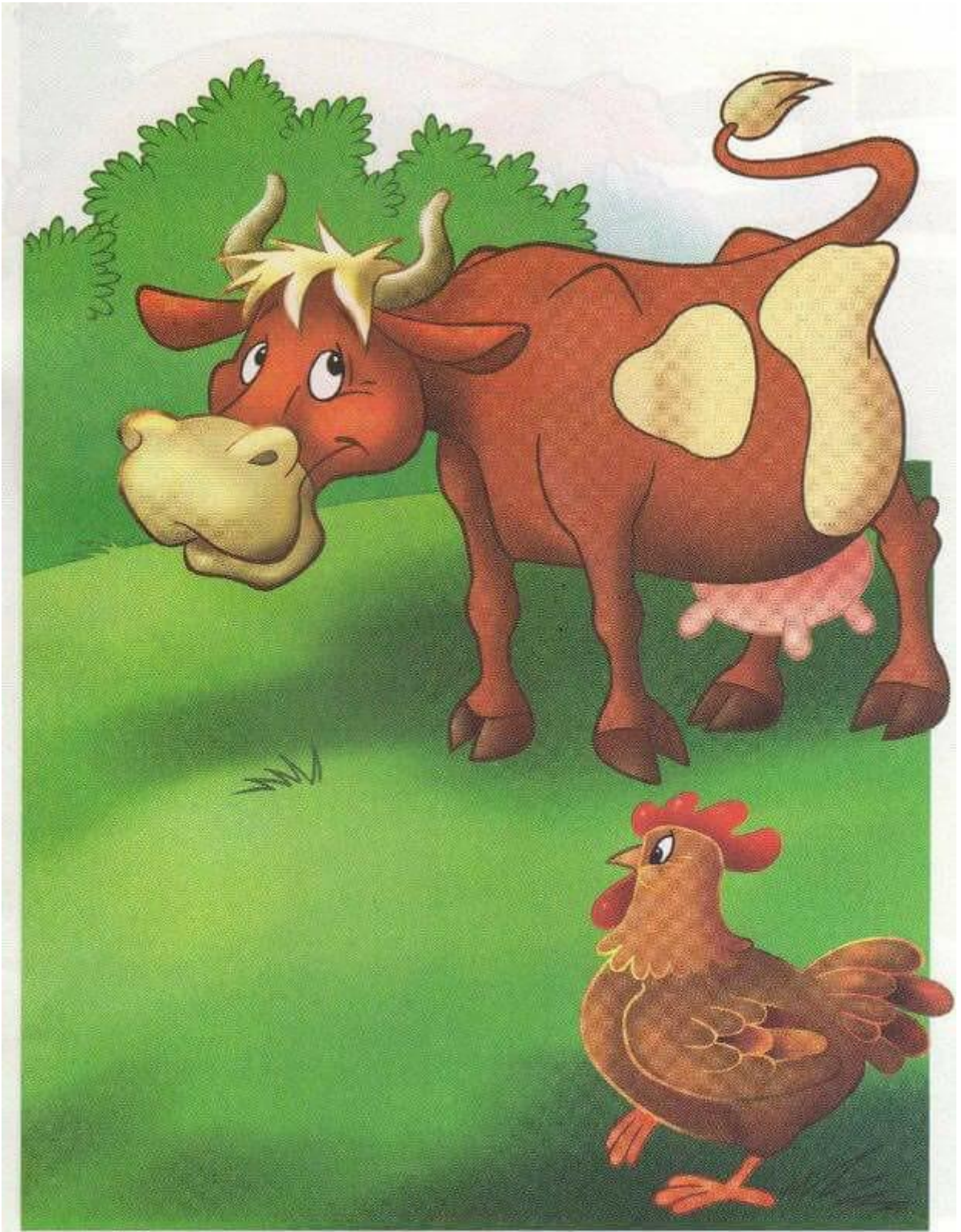




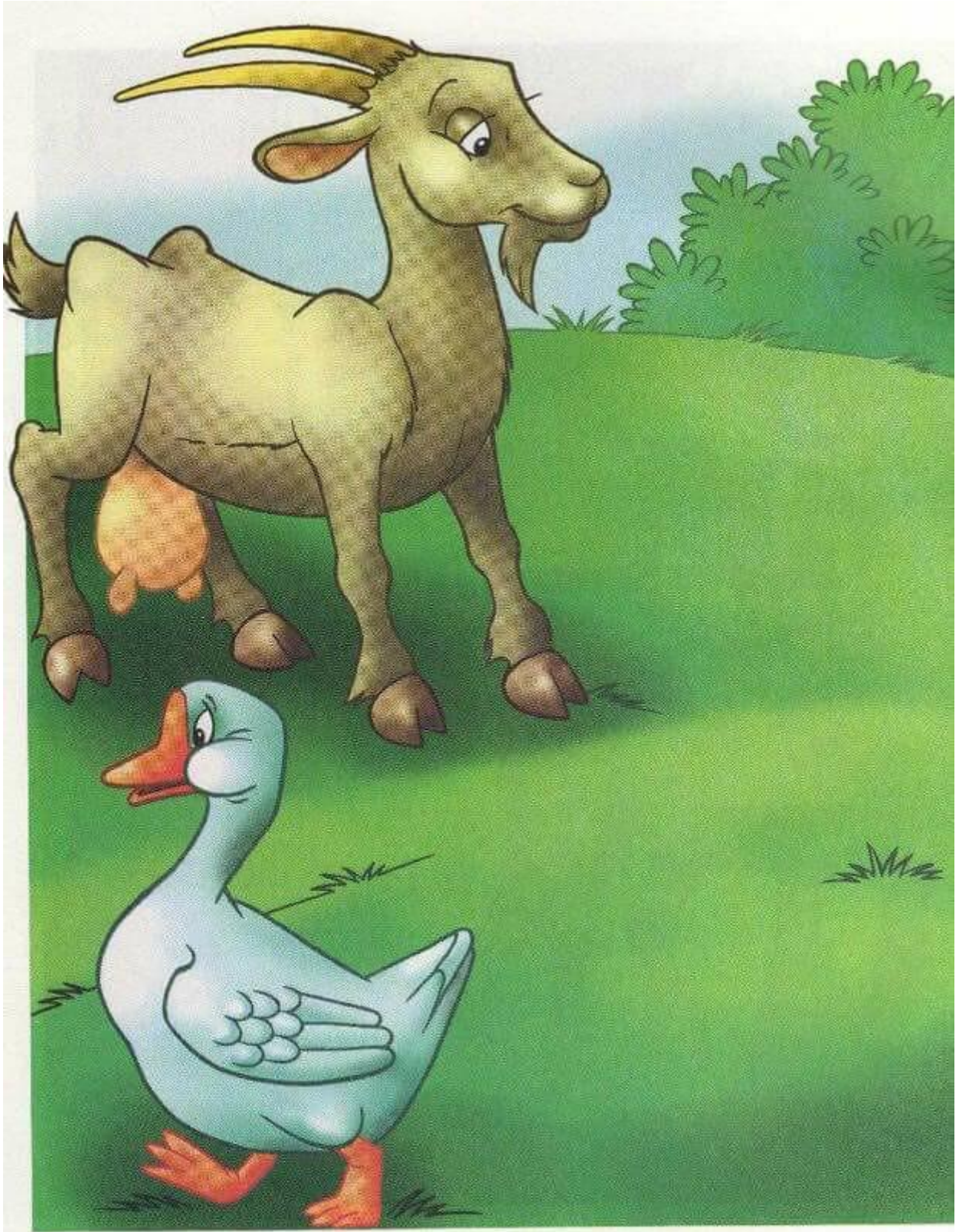




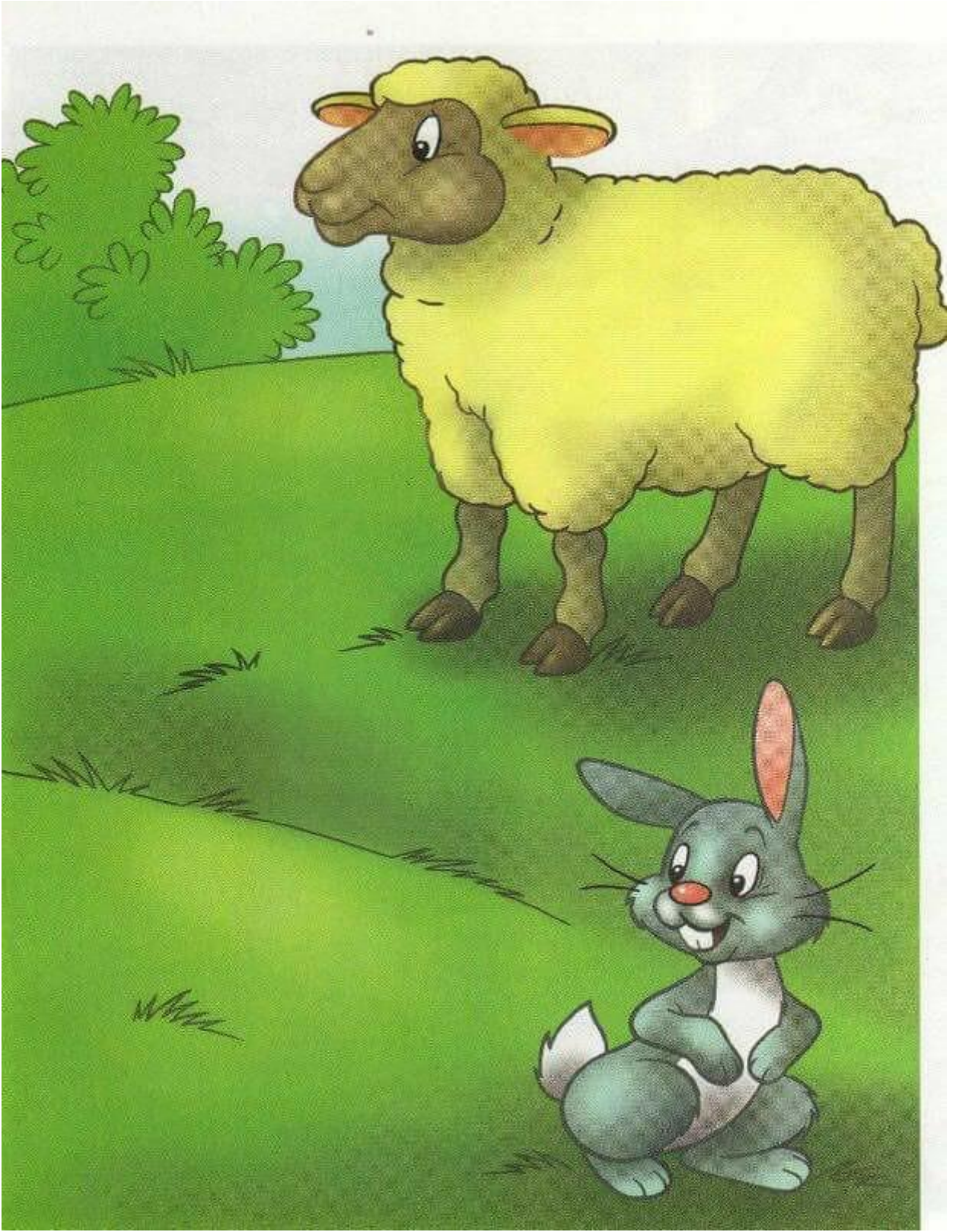




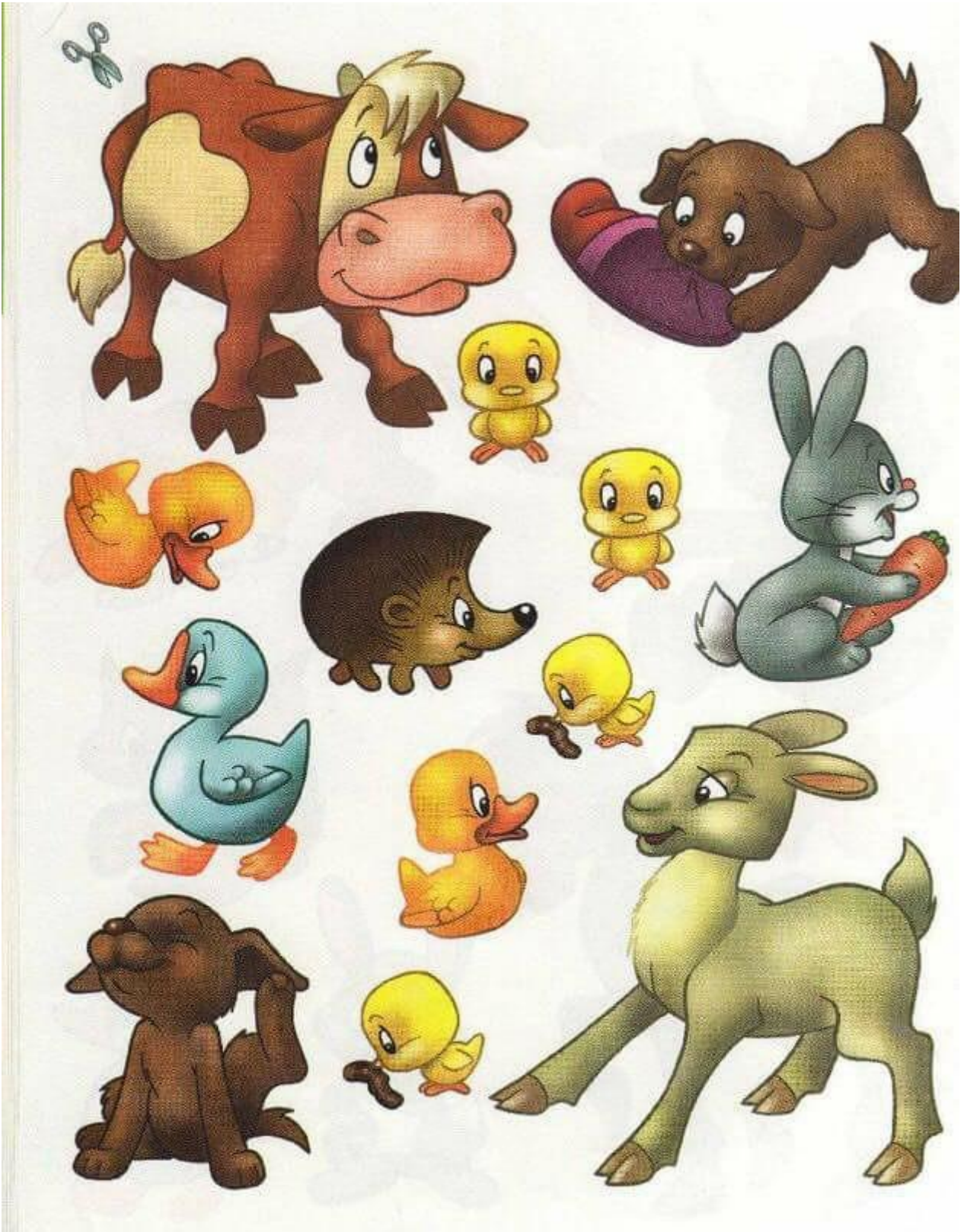




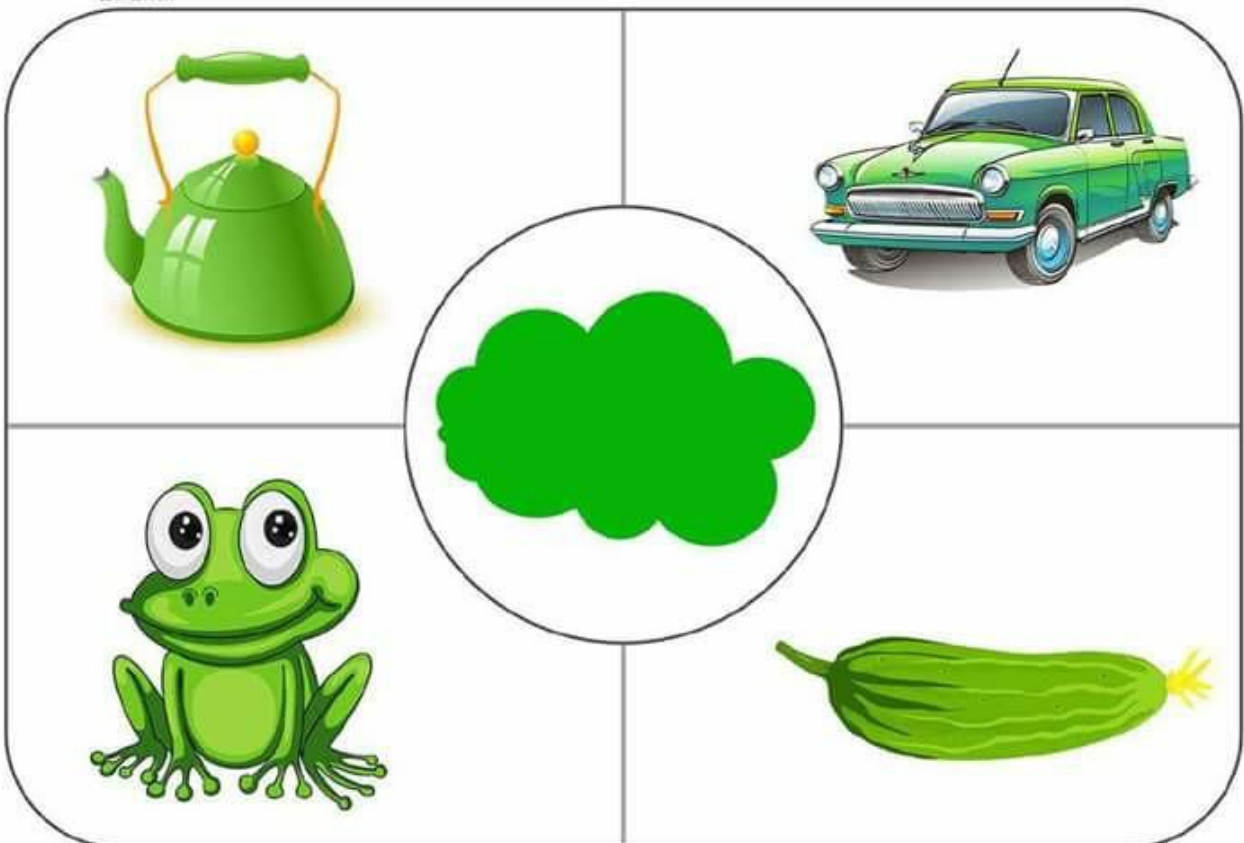
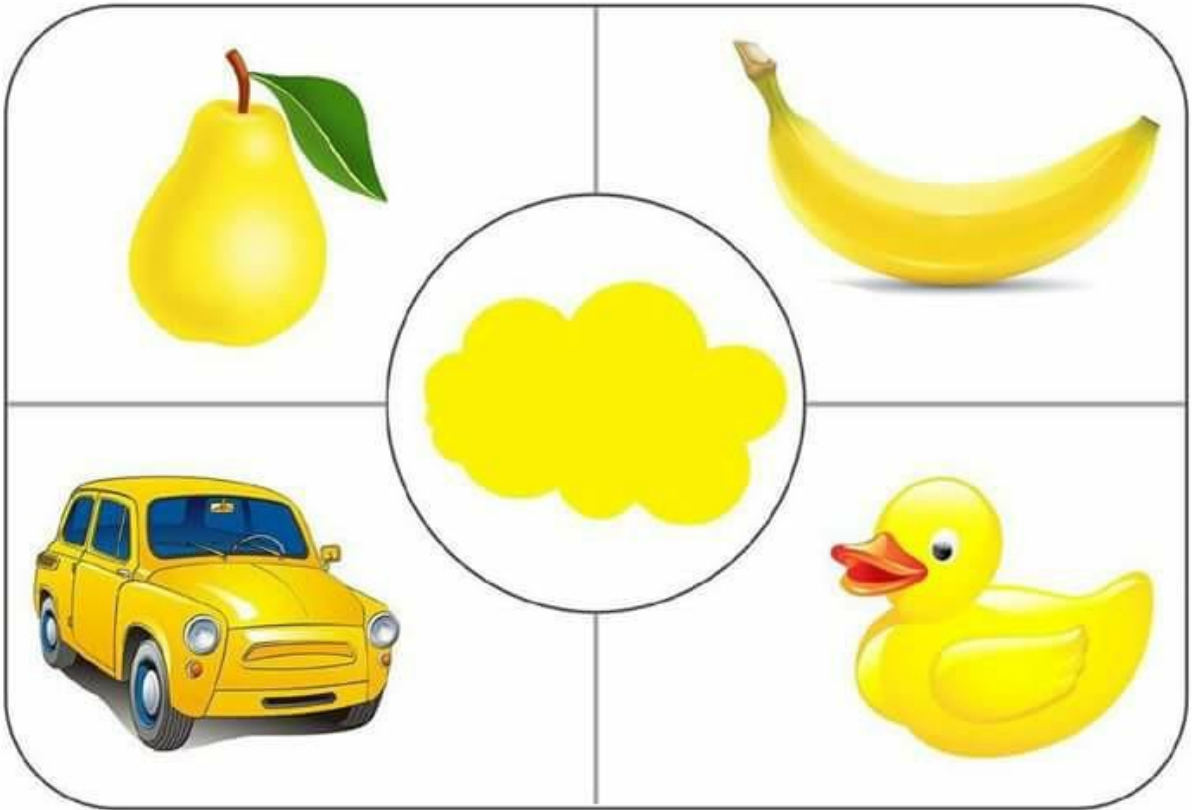




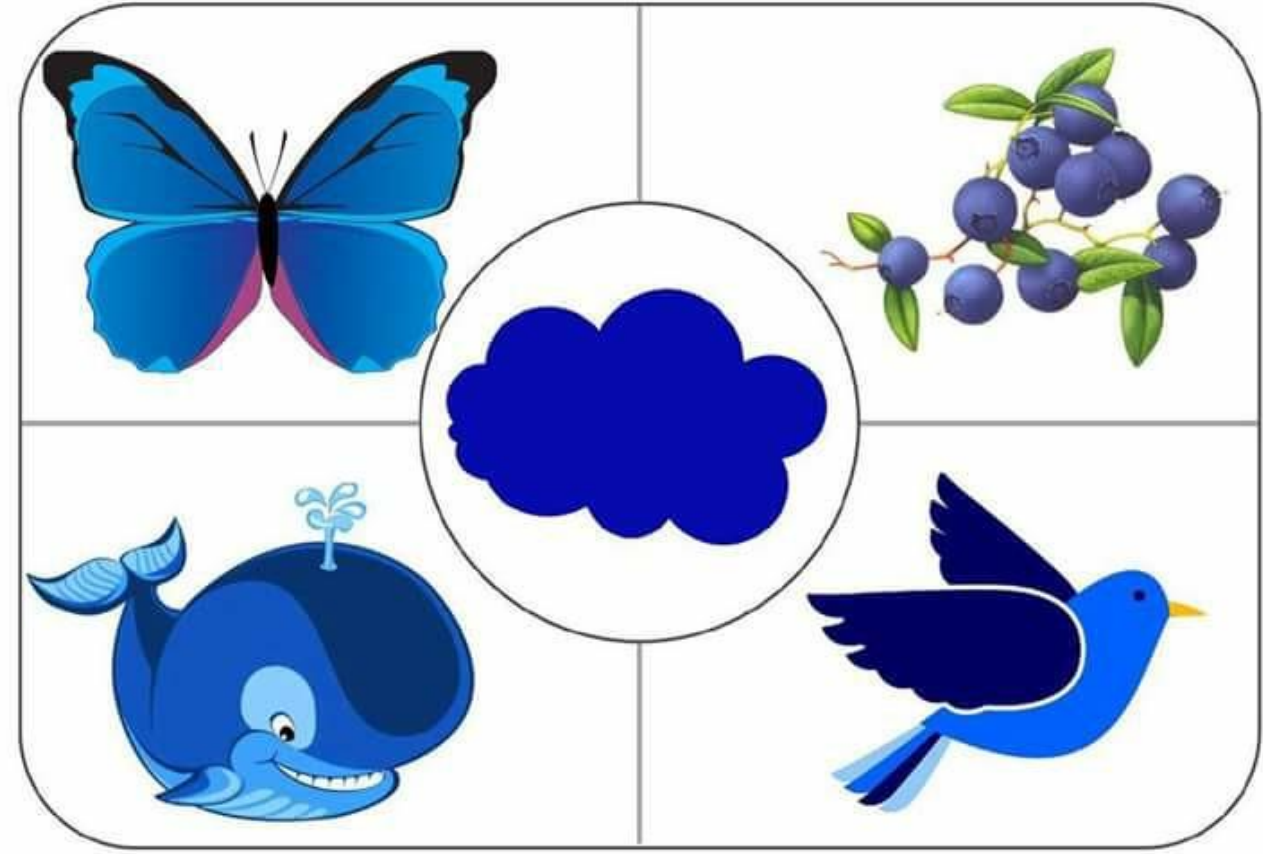
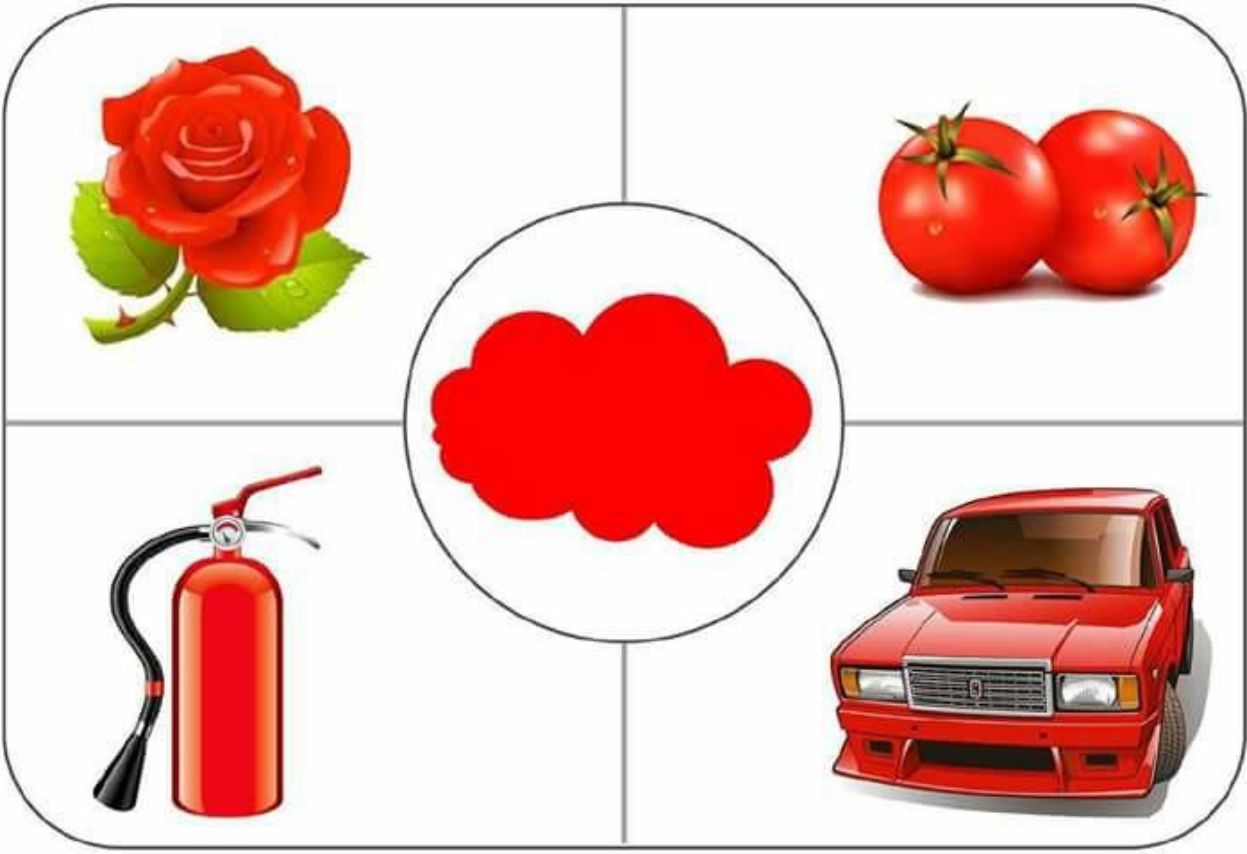




## ДИДАКТИЧНА ГРА «ПІДБЕРИ ЗА КОЛЬБОРОМ»

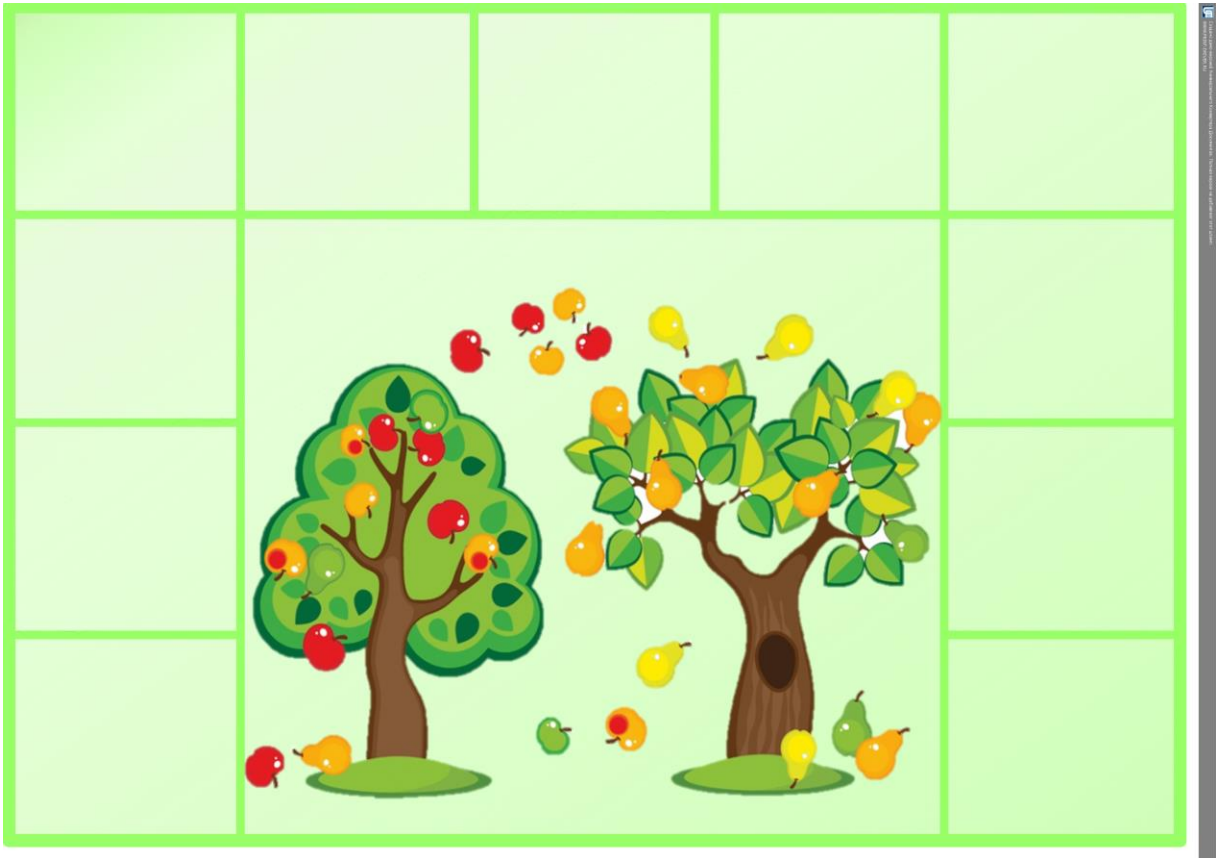








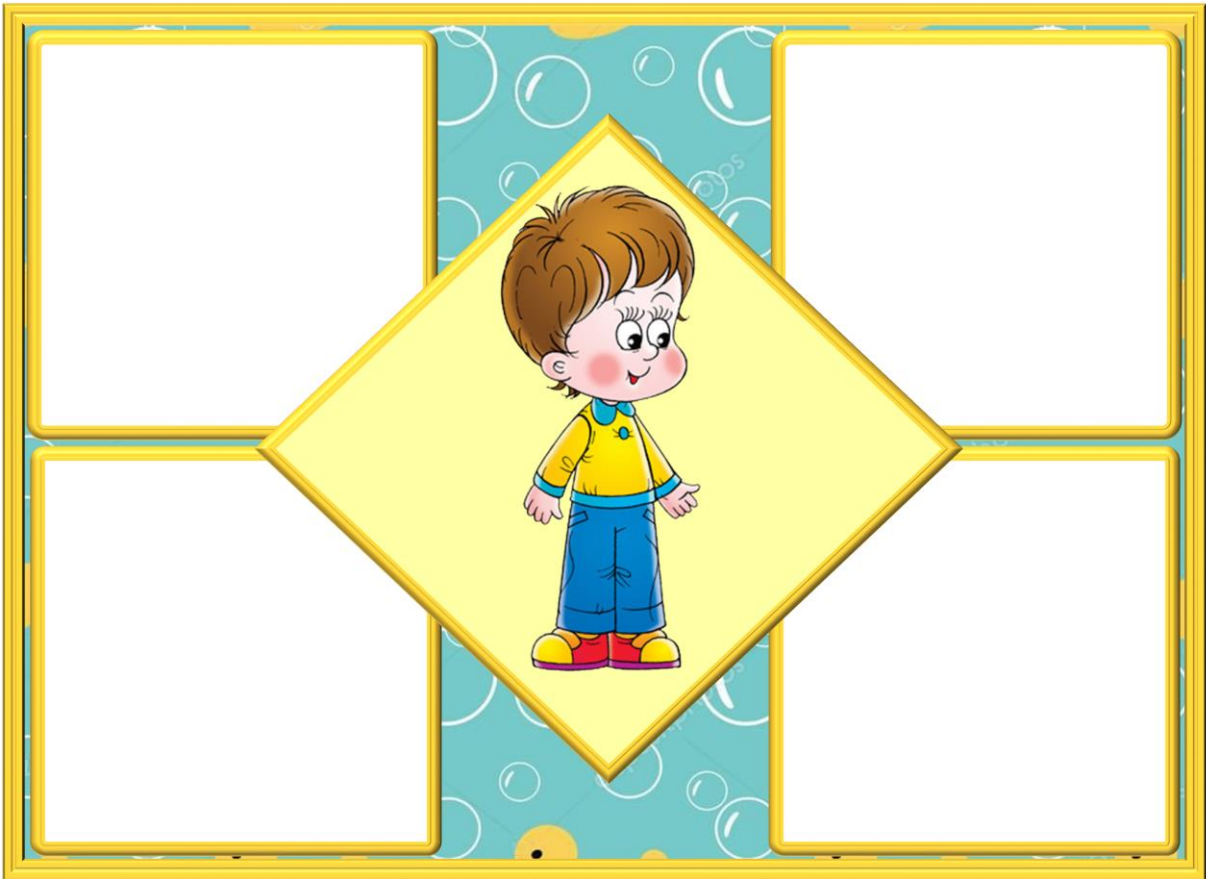
## Дидактична гра «У лісі, в полі, у саду чи на городі»



Дидактична гра «Предмети гігієни»







Додаток 8

Дидактична гра «Підбери іграшку»



Додаток 9

Дидактична гра «Посуд»



Додаток 10

Дидактична гра «Хто що дає»



